

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 6 – 2024

vrijdag 7 juni 2024

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen: (Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD	1
LEESWIJZER.....	3
DEEL I – RECHTSpraak	4
<i>Aanbesteding en overheidsopdrachten</i>	4
<i>Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers</i>	4
<i>Asiel, migratie en Unieburgerschap</i>	7
<i>Beginnelen EU recht</i>	11
<i>Belastingen</i>	11
<i>Belastingen, accijns</i>	13
<i>Belastingen, btw</i>	13
<i>Belastingen, douane en tariefindeling</i>	16
<i>Belastingen, vennootschapsbelasting</i>	17
<i>Beschermde oorsprongsbenaming</i>	17
<i>Buitenlandse investeringen</i>	18
<i>Civil</i>	18
<i>Consumenten</i>	20
<i>COVID-19</i>	22
<i>Diensten, vrij verkeer van diensten, elektronische communicatiediensten</i>	23
<i>Discriminatie en gelijke behandeling</i>	27
<i>Douane, tariefindeling, handel en antidumping</i>	28
<i>Eigendomsrecht</i>	28
<i>Familieleven en familierecht</i>	29
<i>Financiële markt en diensten, EMU, Bankenuie</i>	31
<i>GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid</i>	33
<i>Gezondheid en geneesmiddelen</i>	34
<i>Godsdienstvrijheid</i>	34
<i>Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa</i>	35
<i>Handel en antidumping</i>	36
<i>Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen</i>	36
<i>IE - Intellectuele eigendom</i>	36
<i>Insolventie</i>	37
<i>Institutioneel</i>	38
<i>IPR</i>	39
<i>Kansspelen</i>	39
<i>Landbouw en visserij</i>	40

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBvR).

Met het **navigatievenster** (in Edge staat het icoontje “inhoudsopgave” helemaal links in de bovenbalk) is een aanklikbare lijst met rubrieken te vinden.

Kernredactie: Lizette van Bergen, Joanne Bik, Caroline ten Dam en Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Maartje Fritsche, Julia Grubben, Nicolien Keerweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBvR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

<i>LHBTI-rechten</i>	41
<i>Luchtvaart</i>	42
<i>Manipulatiesoftware auto's</i>	43
<i>Mededinging</i>	43
<i>Milieu, natuur, duurzame energie</i>	43
<i>Overlevering en uitlevering</i>	45
<i>Prejudiciële procedure HvJ</i>	45
<i>Privacy en persoonsgegevens</i>	45
<i>Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht</i>	50
<i>Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter</i>	52
<i>Rechtsstaat en rechterlijke macht</i>	55
<i>Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling</i>	57
<i>Sport</i>	57
<i>Staatssteun</i>	58
<i>Strafrecht</i>	59
<i>Toegang tot documenten</i>	63
<i>Verzekeringen</i>	63
<i>Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid</i>	64
DEEL II – ALGEMEEN	65
<i>Cursus en opleiding</i>	65
<i>Nieuwsbrieven</i>	67
<i>NL zaken bij het HvJEU</i>	68
<i>NL prejudiciële verwijzingen</i>	68
<i>NL zaken bij het EHRM</i>	68
<i>Verzoeken Protocol no. 16 EVRM</i>	69

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende verving van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – C-130/23 P (Vialto Consulting/Commissie) – 30 mei 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:439 – geen conclusie – arrest

Hogere voorziening – Instrument voor pretoetredingssteun – Subsidies – Onderzoeken van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) – Administratieve sancties – Uitsluiting van procedures voor plaatsing van opdrachten en voor toekenning van subsidies die door de algemene begroting van de Unie worden gefinancierd – Bekendmaking van de uitsluiting op de website van de Europese Commissie – Evenredigheid van de sancties – Geen vermelding dat er geen definitieve rechterlijke beslissing of definitief administratief besluit voorhanden is

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-210/24 (AESTE), verwijzing uit **Spanje** over een **gunningscriterium** opgenomen in een openbare procedure van de gemeente, in het licht van o.a. **richtlijn 2014/24** en **richtlijn 96/71** – ECER
- C-229/24 (Brännelius), verwijzing uit **Zweden** over **openbaarmaking gunningsbesluit, handelen met voorkennis** en **marktmisbruik** - ECER

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

EHRM – ARREST – A.K. e.a. t. Rusland – 7 mei 2024 – 49014/16 – ECLI:CE:ECHR:2024:0507JUD004901416 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Ontslag docent – Seksuele geaardheid

Samenvatting onder: Discriminatie en gelijke behandeling

HvJ – ARREST – C-673/22 (INSS) – 16 mei 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:407 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2019/1158 – Sociaal beleid – Evenwicht tussen werk en privéleven van ouders – Eenoudergezin – Gelijke behandeling ten opzichte van tweeoudergezinnen – Verlenging van het zwangerschapsverlof – Ouderschapsverlof – Niet-ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoekster is een alleenstaande ouder. Zij heeft verlenging met 16 weken aangevraagd van haar zwangerschapsverlof. Ter ondersteuning van dit verzoek heeft zij aangevoerd dat de Spaanse ouderschapsverlofregeling kinderen uit een eenoudergezin discrimineert ten opzichte van kinderen uit een tweeoudergezin, aangezien eerstgenoemde kinderen – in tegenstelling tot laatstgenoemde kinderen – niet kunnen profiteren van de 16 weken waarin in tweeoudergezinnen de andere ouder dan de biologische moeder voor de kinderen zorgt.

Het Hof oordeelt dat zowel de datum van het verzoek als de periode van de eventuele verlenging van het in het hoofdgeding aan de orde zijnde zwangerschapsverlof ligt vóór de datum waarop de in richtlijn 2019/1158 gestelde omzettingstermijn is verstreken. Aangezien de omzettingstermijn van de richtlijn niet was verstreken en deze richtlijn ten tijde van de feiten in het hoofdgeding niet in nationaal recht was omgezet, is er dan ook geen reden om uitlegging aan de bepalingen van die richtlijn te geven voor de procedure in het hoofdgeding. Omdat deze bepalingen noch *ratione materiae* noch *ratione temporis* van toepassing zijn op de omstandigheden van het hoofdgeding zijn de gestelde vragen hypothetisch van aard.

De bepalingen van het Unierecht waarvan om uitlegging wordt verzocht, zijn noch *ratione materiae* noch *ratione temporis* van toepassing op de omstandigheden van het hoofdgeding. De gestelde vragen zijn dus hypothetisch van aard.

Hof: Het door de Juzgado de lo Social n.º 1 de Sevilla (arbeidsrechtbank nr. 1 Sevilla, Spanje) bij beslissing van 28 september 2022 ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing is niet-ontvankelijk.

HvJ – ARREST – C-27/23 (Hocinx) – 16 mei 2024 – Luxemburg – ECLI:EU:C:2024:404 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 492/2011 – Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van werknemers – Gelijke behandeling – Sociale voordelen – Kinderbijslag – Werknemer die het gezag heeft over een kind dat bij rechterlijke beslissing bij hem is geplaatst – Ingezetten werknemer en niet-ingezetten werknemer – Verschil in behandeling – Geen rechtvaardiging

Mag een lidstaat (i.c. Luxemburg), een grensarbeider die in Luxemburg werkt en in België woont en als grensarbeider valt onder het Luxemburgse stelsel voor kinderbijslag, uitsluiten van het ontvangen van kinderbijslag voor het kind zonder afstammingsband dat bij rechterlijke beslissing in zijn (eveneens in België wonende) gezin is geplaatst en waarover hij het gezag heeft, terwijl kinderen die bij rechterlijke beslissing in die lidstaat (i.c. Luxemburg) zijn geplaatst en in die lidstaat wonen, wel recht hebben op deze uitkering die wordt betaald aan de natuurlijke of rechtspersoon die het gezag heeft over het kind?

Moet het begrip „gezinlid” in het kader van de toekenning van die kinderbijslag ook een kind omvatten dat in het gezin van een grensarbeider is geplaatst?

Volgens het Hof leidt de onderhavige uitsluiting tot een verschil in behandeling dat waarschijnlijk meer ten nadele van de onderdanen van andere lidstaten zal werken aangezien niet-ingezetenen vaker buitenlanders zijn, en vormt dit een indirecte discriminatie op grond van nationaliteit. Van een rechtvaardiging hiervoor is niet gebleken.

Hof: Artikel 45 VWEU en artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen de wettelijke regeling van een lidstaat op grond waarvan een niet-ingezetten werknemer er geen recht op heeft om, uit hoofde van het feit dat hij in die lidstaat arbeid in loondienst verricht, kinderbijslag te ontvangen voor een kind dat op grond van een rechterlijke beslissing bij hem is geplaatst en over wie hij het gezag heeft, terwijl een kind dat bij rechterlijke beslissing is geplaatst en in die lidstaat woont, wel recht heeft op die bijslag, die wordt betaald aan de natuurlijke of rechtspersoon die het gezag over het kind heeft. De omstandigheid dat de niet-ingezetten werknemer voorziet in het onderhoud van het bij hem geplaatste kind kan alleen in aanmerking worden genomen in het kader van de toekenning van de kinderbijslag aan een dergelijke werknemer voor een in zijn gezin geplaatst kind indien de toepasselijke nationale wettelijke regeling deze voorwaarde stelt voor de toekenning van die bijslag aan een ingezetten werknemer die het gezag heeft over het in zijn gezin geplaatste kind.

- E Equal treatment: frontier workers must enjoy the same social advantages as resident workers (persbericht)

HvJ – ARREST – C-706/22 (Konzernbetriebsrat) – 16 mei 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:402 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 2157/2001 – Europese vennootschap – Rol van de werknemers – Inschrijving van de Europese vennootschap – Voorwaarden – Voorafgaande uitvoering van de onderhandelingsprocedure over de rol van de werknemers als bedoeld in richtlijn 2001/86/EG – Europese vennootschap die is opgericht en ingeschreven als vennootschap zonder werknemers maar die moedermaatschappij is geworden van dochterondernemingen die werknemers in dienst hebben – Verplichting om a posteriori de onderhandelingsprocedure te openen – Geen – Artikel 11 – Misbruik van een Europese vennootschap – Ontneming van de inspraakrechten van werknemers – Verbod

Het betreft een geding tussen de Konzernbetriebsrat (overkoepelende ondernemingsraad van de vennootschap O SE & Co. KG) en het bestuur van O Holding SE over een verzoek om een bijzondere onderhandelingsgroep in te stellen met als doel om a posteriori de in de artikelen 3 tot en met 7 van richtlijn 2001/86 beschreven onderhandelingsprocedure over de rol van de werknemers te openen.

Het feit dat een aanzienlijk aantal Europese vennootschappen (hierna: SE's) zonder werknemers is ingeschreven zonder voorafgaande onderhandelingen over de rol van de werknemers, doet de vraag rijzen of het mogelijk of verplicht moet zijn om dergelijke onderhandelingen a posteriori te voeren, en of moet worden bepaald hoelang na de inschrijving van een SE die onderhandelingen nog zouden kunnen worden geopend.

Hof: Artikel 12, lid 2, van verordening (EG) nr. 2157/2001 gelezen in samenhang met de artikelen 3 tot en met 7 van richtlijn 2001/86/EG moet aldus worden uitgelegd dat het niet vereist dat wanneer een holding-SE die wordt opgericht door deelnemende vennootschappen die geen werknemers in dienst hebben en geen dochterondernemingen bezitten die werknemers in dienst hebben, wordt ingeschreven zonder dat eerst onderhandelingen zijn gevoerd over de rol van de werknemers, deze onderhandelingen later worden gevoerd op grond dat deze SE de zeggenschap heeft verworven over dochterondernemingen die werknemers in een of meer lidstaten in dienst hebben.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-543/23 (Gnattai), verwijzing uit Italië over **arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd** van docenten en **ongelijke behandeling** tussen docenten met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd in een paritaire school ten opzichte van docenten in vaste dienst van openbare scholen - ECER
- C-219/24 (Tallinna linn), verwijzing uit **Estland** over een **verplichting voor werknemers om gevaccineerd te zijn tegen het Coronavirus** en **richtlijn 2000/54** - ECER
- C-133/24 (CD Tondela e.a.), verwijzing uit **Portugal** over **beroepsvoetbal** in Portugal, **COVID-19, werknemers en mededinging** - ECER
- C-212/24, C-226/24 en C-227/24 (L.T. e.a.), verwijzing uit **Italië** over het **verschil in beloning** voor werknemers met een **overeenkomst voor bepaalde tijd** in vergelijking met **overeenkomsten voor onbepaalde tijd**, in het licht van het **non-discriminatiebeginsel**
- C-249/24 (Ineo Infracom), verwijzing uit **Frankrijk** over **richtlijn 98/59/EG, collectief ontslag**, in het kader van ontslag op basis van weigering van de werknemers om bepalingen van een **collectieve mobiliteitsovereenkomst** op hun arbeidsovereenkomst toe te passen, de vraag of dit in aanmerking moet worden genomen voor totaal aantal ontslagen en gevolgen voor de vrijstelling van het informeren en raadplegen van personeelsvertegenwoordigers voor de werkgever - ECER

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

HvJ – CONCLUSIE – C-4/23 (Mirin) – 7 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – Grote Kamer – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:385 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikel 21, lid 1, VWEU – Artikelen 7 en 45 Handvest – Burgerschap van de Unie – Inwoner VK die de nationaliteit heeft van het VK en van lidstaat – Weigering van de autoriteiten van de tweede staat om in de geboorteakte wijzigingen van voornaam en gender op te nemen die in de eerste staat rechtmatig zijn verkregen – Nationale regeling op grond waarvan een akte van de burgerlijke stand alleen op basis van een definitieve rechterlijke beslissing kan worden gewijzigd – Gevolgen Brexit

In deze zaak heeft het Hof de gelegenheid om de reikwijdte te verduidelijken van zijn op artikel 21 VWEU gebaseerde beslissingen met betrekking tot de erkenning van de persoonlijke status van burgers van de Unie binnen de grenzen van de bevoegdheid van de lidstaten op het gebied van de burgerlijke stand en de burgerlijke staat van personen.

In het hoofdgeding komt een Unieburger met zowel de Roemeense als Britse nationaliteit, die bij zijn geboorte in Roemenië geregistreerd is met het vrouwelijke geslacht, op tegen een weigering van de Roemeense burgerlijke stand om de nieuwe voornaam en genderidentiteit die hij heeft verkregen in het Verenigd Koninkrijk te erkennen en in zijn geboorteakte op te nemen. Hij verzoekt bij de verwijzende Roemeense rechter te gelasten dat zijn geboorteakte in overeenstemming wordt gebracht met zijn in het Verenigd Koninkrijk definitief erkende genderidentiteit. Hij beroept zich op rechtstreekse toepassing van het Unierecht, met name van het recht van iedere burger van de Unie om vrij op het grondgebied van de Unie te reizen en te verblijven, zodat hij dit recht ongehinderd kan uitoefenen door in het bezit te zijn van een reisdocument dat overeenstemt met zijn mannelijke genderidentiteit. Volgens hem zou hij, indien hij in Roemenië een nieuwe gerechtelijke procedure zou moeten volgen die er rechtstreeks toe strekt goedkeuring van de wijziging van geslacht te verkrijgen, het risico lopen dat een beslissing anders uitvalt dan die van de Britse autoriteiten.

De verwijzende rechter vraagt zich ten eerste af of de weigering om de wijzigingen van de identiteit van de burger van de Unie te erkennen – met het oog op het bijwerken van zijn geboorteakte – die hij heeft verkregen in een staat waar het Unierecht destijds van toepassing was, in het licht van het Unierecht gegrond is. Ten tweede wenst hij van het Hof te vernemen welke gevolgen moeten worden verbonden aan de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie.

De Roemeense, de Duitse, de Griekse, de Hongaarse, de Nederlandse en de Poolse regering alsmede de Commissie hebben schriftelijke en/of mondelinge opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 21 VWEU en de artikelen 7 en 45 van het Handvest moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de autoriteiten van een lidstaat weigeren de voornaam en de genderidentiteit van een staatsburger van deze lidstaat die rechtmatig zijn vastgelegd en verkregen in een andere lidstaat, waarvan hij eveneens de nationaliteit bezit, te erkennen en op te nemen in de geboorteakte van deze staatsburger.

Het bestaan van gerechtelijke of administratieve procedures voor de wijziging van geslacht kan geen beletsel vormen voor een dergelijke automatische erkenning.

Het Unierecht laat evenwel de bevoegdheid van de lidstaten onverlet om in hun nationale recht de gevolgen van die erkenning en vermelding in andere akten van de burgerlijke stand alsmede op het gebied van de staat van personen, waartoe de regels betreffende het huwelijk en de afstamming behoren, vast te stellen.

Het feit dat het verzoek om erkenning en inschrijving in een register van de burgerlijke stand van de in het Verenigd Koninkrijk verkregen wijziging van voornaam en gender in een lidstaat van de Unie is ingediend op een datum waarop het Unierecht niet meer van toepassing was in het Verenigd Koninkrijk, is niet van belang.

- According to Advocate General Richard de la Tour, a Member State's refusal to recognise changes of forename and gender acquired in another Member State is contrary to the rights of EU citizens ([persbericht](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-156/23 (Ararat) – 16 mei 2024 – A-G De La Tour – Nederland – Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond – ECLI:EU:C:2024:413 – [conclusie](#)

Richtlijn 2008/115/EG – Artikel 47 Handvest EU – Terugkeer van illegaal verblijvende derdelanders – Beginsel van non-refoulement – Handeling waarbij de bevoegde nationale autoriteit een verzoek om een in het nationale recht geregelde verblijfsvergunning afwijst en verwijst naar een eerder, definitief geworden terugkeerbesluit – Rechtmatigheid van de uitvoering van het terugkeerbesluit – Geactualiseerde beoordeling van de risico's in geval van verwijdering – Rechtsmiddelen – Verplichting van de rechterlijke autoriteit om ambtshalve na te gaan of het beginsel van non-refoulement wordt geschonden – Bescherming bij verwijdering – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

De eerbiediging van het beginsel van non-refoulement in het kader van de terugkeer van een illegaal verblijvende derdelander werpt een bijzondere problematiek op wanneer het terugkeerbesluit dat de lidstaat jegens hem heeft uitgevaardigd, niet op korte termijn wordt uitgevoerd. Na verloop van tijd wordt dit besluit voor die derdelander namelijk weliswaar definitief, maar raakt de beoordeling waarop het is gebaseerd, en met name de beoordeling van de risico's die hij loopt in geval van verwijdering naar het beoogde land van bestemming, achterhaald.

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de artikelen 5 en 13 van richtlijn 2008/115 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven, waarin respectievelijk de eerbiediging van het beginsel van non-refoulement en effectieve rechterlijke bescherming aan deze onderdanen wordt gewaarborgd. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen enerzijds K, L, M en N, Armeense staatsburgers, en anderzijds de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nederland) over de rechtmatigheid van een handeling waarbij de Staatssecretaris hun aanvraag voor een in het Nederlandse recht geregelde verblijfsvergunning heeft afgewezen en waarin hij heeft verwezen naar een eerder, definitief geworden terugkeerbesluit met het oog op de hervatting van de terugkeerprocedure.

De verwijzende rechter wenst ten eerste te vernemen of een bevoegde nationale autoriteit die vaststelt dat het verblijf van een derdelander ten aanzien van wie een eerder, definitief geworden terugkeerbesluit is vastgesteld, onrechtmatig is, verplicht is om, voordat de terugkeerprocedure wordt hervat, een geactualiseerde beoordeling te verrichten van de risico's die deze derdelander loopt in geval van terugkeer naar het beoogde land van bestemming. Ten tweede wenst de verwijzende rechter te vernemen of de rechterlijke autoriteit in het kader van de haar voorgelegde rechtmatigheidstoetsing en op basis van de gegevens waarover zij beschikt, ambtshalve moet nagaan of het beginsel van non-refoulement is geschonden wanneer de bevoegde nationale autoriteit een dergelijke beoordeling niet heeft verricht.

De Nederlandse, Duitse, Zwitserse en Deense regering hebben schriftelijke en/of mondelinge opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5 van richtlijn 2008/115/EG, gelezen in samenhang met artikel 19, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, moet aldus worden uitgelegd dat in een situatie waarin een bevoegde nationale autoriteit vaststelt dat het verblijf van een derdelander ten aanzien van wie een eerder, definitief geworden terugkeerbesluit is vastgesteld, onrechtmatig is, deze autoriteit, voordat de terugkeerprocedure wordt hervat, moet nagaan of – gelet op het feit dat de procedure gedurende geruime tijd is opgeschort – de situatie van die derdelander niet zodanig is gewijzigd dat er zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat hij, wanneer aan dat terugkeerbesluit uitvoering wordt gegeven, in het beoogde land van bestemming het risico loopt aan foltering en of onmenselijke of vernederende behandelingen of straffingen te worden onderworpen.

Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2008/115, gelezen in samenhang met artikel 5 van deze richtlijn en met artikel 4, artikel 19, lid 2, en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, moet aldus worden uitgelegd dat

in een situatie waarin een rechterlijke instantie is aangezocht om de rechtmatigheid te toetsen van een handeling waarbij de bevoegde nationale autoriteit een terugkeerprocedure hervat die gedurende geruime tijd is opgeschort zonder dat deze autoriteit evenwel een geactualiseerde beoordeling heeft verricht van de risico's die de derdelander in geval van verwijdering zou lopen, de nationale rechter in het kader van die toetsing op basis van de gegevens in het dossier die hem ter kennis zijn gebracht, zoals die in de bij hem gevoerde procedure op tegenspraak zijn aangevuld of verduidelijkt, ambtshalve moet nagaan of het beginsel van non-refoulement – waarop deze derdelander zich niet heeft beroepen – is geschonden.

De rol van de rechterlijke autoriteit die uitspraak doet over de rechtmatigheid van de uitvoering van een terugkeerbesluit dat ten aanzien van een derdelander is uitgevaardigd, en de omvang van de op deze autoriteit rustende verplichting om ambtshalve na te gaan of het beginsel van non-refoulement is geschonden, mogen niet worden gedifferentieerd naargelang dit terugkeerbesluit is gebaseerd op de afwijzing van een verzoek om internationale bescherming dan wel op de afwijzing van een verzoek om een in het nationale recht geregelde verblijfsvergunning."

HvJ – CONCLUSIE – C-406/22 (Ministerstvo vnitřní České republiky...) – 30 mei 2024 – Grote Kamer – A-G Emiliou – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:442 – conclusie

Richtlijn 2013/32/EU – Artikel 15 EVRM – Internationale bescherming – Begrip veilig land van herkomst – Moldavië – Afwijking van verplichtingen die voortvloeien uit het EVRM in tijden van oorlog of andere noodtoestand – Ambtshalve bevoegdheden van de nationale rechter

Er bestaat geen gemeenschappelijke lijst van veilige landen van herkomst op EU-niveau. In plaats daarvan staat Richtlijn 2013/32 de lidstaten toe om dergelijke lijsten voor nationale doeleinden vast te stellen. Moldavië is opgenomen in de door Tsjechië vastgestelde lijst.

De verwijzende rechter, wil weten hoe het begrip veilig land van herkomst moet worden uitgelegd in het licht van de volgende omstandigheden.

In de eerste plaats geldt voor de kwalificatie van Moldavië als veilig land van herkomst een territoriale uitzondering met betrekking tot Transnistrië, een regio in het oostelijke deel van het land, grenzend aan de Oekraïense grens (of was zij dat kennelijk ten tijde van de feiten). Uit het dossier volgt dat die uitzondering is gemaakt omdat Moldavië in die regio geen gezag kon uitoefenen.

In de tweede plaats heeft Moldavië, dat partij is bij het EVRM in de loop van 2022 gebruik gemaakt van artikel 15 daarvan, op grond waarvan in oorlogstijd of in een andere noodsituatie kan worden afgeweken van de verplichtingen die in dat instrument zijn neergelegd.

Behalve de Commissie hebben ook de Tsjechische, Duitse en Nederlandse regering schriftelijke en/of mondelinge opmerkingen ingediend.

De A-G geeft het Hof in overweging [noot redactie: vertaling van Engelstalige versie] dat artikel 37, lid 1, van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in samenhang met bijlage I bij deze richtlijn, aldus moet worden uitgelegd dat het feit dat een derde land dat is aangewezen als veilig land van herkomst in de zin van bovengenoemde bepalingen, een beroep heeft gedaan op artikel 15 EVRM, niet automatisch verhindert dat het land als veilig land van herkomst blijft worden aangewezen. De bevoegde autoriteiten moeten echter wel rekening houden met een dergelijk beroep om te beslissen of de aanmerking als veilig land van herkomst kan worden gehandhaafd, met name in het licht van de reikwijdte van de maatregelen die afwijken van de verplichtingen uit hoofde van het EVRM, zoals omschreven in de kennisgeving uit hoofde van artikel 15 EVRM, en de praktische tenuitvoerlegging daarvan.

Artikel 37, lid 1, van richtlijn 2013/32, gelezen in samenhang met bijlage I bij deze richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat zij alleen toestaan dat een land als veilig land van herkomst wordt aangewezen op volledige territoriale basis, wanneer in het betrokken derde land in zijn volledige territoriale omvang aan de toepasselijke voorwaarden is voldaan. Artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een nationale rechterlijke instantie waarbij een beroep is ingesteld tegen een beslissing waarbij een verzoek om internationale bescherming als kennelijk ongegrond is afgewezen in het kader van de specifieke onderzoeksregeling die met het begrip veilig land van herkomst is verbonden, vaststelt dat de betrokken aanmerking als veilig land van herkomst onverenigbaar is met richtlijn 2013/32, zij dit punt ambtshalve aan de orde moet stellen wanneer de verzoeker dit niet heeft aangevoerd en deze rechterlijke instantie niet tot een conclusie kan komen die ten gronde verschilt van de conclusie van de beslissingsautoriteit.

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin” cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)

Beginnelsen EU recht

HvJ – CONCLUSIE – [C-171/23 \(UP CAFFE\)](#) – 16 mei 2024 – A-G Kokott – Kroatië – [ECLI:EU:C:2024:417](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling voor kleine ondernemingen – Misbruik btw-wetgeving door de oprichting van een nieuwe vennootschap – Unierechtelijk verbod van misbruik van de btw-wetgeving – Rechtstreekse toepasselijkheid versus een beoordeling van de feiten vanuit een economische benadering

Samenvatting onder: [Belastingen, btw](#)

Belastingen

HvJ – ARREST – [C-20/23 \(Instituto da Segurança Social\)](#) – 8 mei 2024 – Portugal – [ECLI:EU:C:2024:389](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Procedures inzake herstructurering, insolventie en kwijtschelding van schuld – Toegang tot kwijtschelding van schuld – Artikel 23 – Afwijkingen – Artikel 23, lid 4 – Nationale regeling houdende uitsluiting van schuldvorderingen in verband met belasting en sociale zekerheid van de kwijtschelding van schuld – Naar behoren gerechtvaardigd karakter van die uitsluiting

Samenvatting onder: [Insolventie](#)

HvJ – ARREST – [C-627/22 \(Finanzamt Köln-Süd\)](#) – 30 mei 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:431](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Overeenkomst tussen de EG en de Zwitserse Bondsstaat over het vrije verkeer van personen – Werknemer van een lidstaat die zijn fiscale woonplaats naar Zwitserland heeft verlegd – Belastingvoordelen – Inkomstenbelasting – Mechanisme van de ‘aanslag op verzoek’ – Belastingplichtigen die hiervan gebruik kunnen maken – Beperking tot beperkt belastingplichtige werknemers met woonplaats in een lidstaat of in een staat die partij is bij EER – Gelijke behandeling

Verzoeker is Duits staatsburger en was in de litigieuze jaren werkzaam als manager voor een in Duitsland gevestigde onderneming. Hij behaalde hieruit inkomsten uit werkzaamheden in loondienst. Hij had in deze jaren in Zwitserland zijn enige woonplaats en gewone verblijfplaats. Naast de inkomsten uit zijn werkzaamheden in loondienst, behaalde AB ook inkomsten uit de verhuur van twee in Duitsland gelegen onroerende goederen. Verweerder stelde voor de litigieuze jaren belastingaanslagen vast waarin hij alleen verzoekers inkomsten uit de verhuur bij de vaststelling van de Duitse inkomstenbelasting in aanmerking nam, maar niet zijn inkomsten uit werkzaamheden in loondienst. Dientengevolge werd de reeds betaalde Duitse loonbelasting niet in mindering gebracht op de inkomstenbelasting en werden ook de door verzoeker aangevoerde verwervingskosten niet in aanmerking genomen

Volgens de verwijzende rechter komen deze in Zwitserland woonachtige werknemers niet in aanmerking voor het mechanisme van de „aanslag op verzoek” om rekening houdend met beroepskosten en onder aftrek van de in de bronheffingsprocedure ingehouden Duitse loonbelasting terugbetaling van inkomstenbelasting te verkrijgen. Die mogelijkheid staat wel open voor ingezetenen van Duitsland en van andere lidstaten van de Europese Unie en van de EER. De verwijzende rechter vraagt zich af of dit in strijd is met het vrij verkeer van personen.

Hof: De artikelen 7 en 15 van de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen, , gelezen in samenhang met artikel 9, lid 2, van bijlage I bij die overeenkomst, moeten aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan alleen belastingplichtige onderdanen van deze lidstaat, van een andere lidstaat of van een staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte van 2 mei 1992 die op het grondgebied van een van deze staten hun woonplaats hebben, het recht hebben om te kiezen voor een procedure van aanslag op verzoek over de inkomsten uit werkzaamheden in loondienst, teneinde te verkrijgen dat uitgaven zoals beroepskosten in aanmerking worden genomen en de loonbelasting die is geïnd in het kader van de bronheffingsprocedure wordt verrekend, hetgeen kan resulteren in terugbetaling van inkomstenbelasting, en een dergelijk keuzerecht met name niet toekomt aan een onderdaan van eerstbedoelde lidstaat die in Zwitserland woont en inkomsten uit werkzaamheden in loondienst in die lidstaat ontvangt.

HvJ – CONCLUSIE – C-432/23 (Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg) – 30 mei 2024 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2024:446 – [conclusie](#)

Richtlijn 2011/16/EU – Artikel 7 Handvest – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – Verzoek van de belastingdienst van een andere lidstaat om inlichtingen – Afgifte van documenten door een advocaat – Beroepsgeheim van de advocaat – Evenredigheid van de afgifte van documenten betreffende diensten die zijn verleend op het gebied van advisering in vennootschapsrechtelijke aangelegenheden

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

EHRM factsheet

- [Taxation](#)

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – [C-743/22 \(DISA\)](#) – 30 mei 2024 – Spanje – [ECLI:EU:C:2024:438](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2003/96/EG – Heffing van belasting over energieproducten en elektriciteit – Accijns op minerale oliën – Regionaal tarief voor de accijns op minerale oliën dat bovenop het nationale tarief komt – Gedifferentieerde accijnstarieven op het grondgebied van een lidstaat naargelang van de regio waar het product wordt verbruikt

Verzoeksters hebben verzocht om teruggaaf van de belastingen die waren betaald op basis van het tarief van de aanvullende belasting van een autonome regio op de accijns op minerale oliën.

Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om te verduidelijken of op grond van richtlijn 2003/96, los van het feit dat de daarin neergelegde minimumbelastingniveaus dienen te worden geëerbiedigd, een uniform belastingniveau op het gehele grondgebied van een lidstaat dient te gelden, dan wel of die richtlijn de lidstaten speelruimte laat om voor hetzelfde product en hetzelfde verbruik verschillende accijnstarieven vast te stellen, naargelang van de regio op het nationale grondgebied waar dat product zal worden verbruikt.

Hof: Richtlijn 2003/96/EG, in het bijzonder artikel 5 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan autonome gebieden of regio's – buiten de voorgeschreven gevallen – voor een en hetzelfde product en een en hetzelfde gebruik accijnstarieven mogen vaststellen die verschillen afhankelijk van waar het product wordt verbruikt.

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – [C-241/23 \(Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie\)](#) – 8 mei 2024 – Polen – [ECLI:EU:C:2024:392](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Goederenleveringen en diensten – Inbreng in natura van onroerende goederen – Maatstaf van heffing – Tegenprestatie – Aandelen – Nominale waarde – Uitgiftewaarde

In het bodemgeschil heeft de Poolse belastingdienst geweigerd om de aftrek in aanmerking te nemen die onderneming P. had verricht van de bedragen aan btw die waren vermeld op door twee andere ondernemingen uitgereikte facturen. Die facturen hadden betrekking op de inbreng van onroerende goederen door deze twee ondernemingen in het kapitaal van P, een en ander in ruil voor aandelen van P, gewaardeerd tegen hun uitgifteprijs. De vraag is hoe de maatstaf van heffing voor deze inbreng moet worden bepaald (uitgiftewaarde dan wel nominale waarde van de daarvoor verkregen aandelen) en hoe artikel 73 van de btw-richtlijn in dat verband moet worden uitgelegd. Hierin is bepaald: „Voor andere goederenleveringen en diensten dan die bedoeld in de artikelen 74 tot en met 77 omvat de maatstaf van heffing alles wat de leverancier of dienstverrichter voor deze handelingen als tegenprestatie verkrijgt of moet verkrijgen van de zijde van de afnemer of van een derde (...).

Hof: Artikel 73 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de maatstaf van heffing voor een inbreng van onroerende goederen door een eerste vennootschap in het kapitaal van een tweede vennootschap in ruil voor aandelen in de tweede vennootschap, moet worden bepaald op basis van de uitgiftewaarde van deze aandelen, wanneer deze vennootschappen zijn overeengekomen dat de tegenprestatie voor die inbreng in het kapitaal zal bestaan uit deze uitgiftewaarde.

HvJ – ARREST – C-746/22 (Slovenské Energetické Strojárne) – 16 mei 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:403 – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/9/EG – Nadere voorschriften voor de teruggaaf van de btw aan belastingplichtigen die niet in de lidstaat van teruggaaf zijn gevestigd – Verzoek om aanvullende gegevens door de lidstaat van teruggaaf – Gegevens die binnen een maand moeten worden verstrekt – Beëindiging van de procedure bij gebreke van een antwoord binnen deze termijn – Weigering om rekening te houden met gegevens die voor het eerst tijdens de beroepsprocedure worden aangedragen – Doeltreffendheidsbeginsel – Beginsel van btw-neutraliteit – Beginsel van behoorlijk bestuur

Het Slowaakse bedrijf SES is actief op het gebied van machinebouw voor de energiesector. In 2020 heeft zij montage- en installatiewerkzaamheden verricht in een elektriciteitscentrale in Hongarije. Om deze diensten te kunnen verlenen, heeft zij in Hongarije een aantal goederen verworven en gebruikgemaakt van een aantal diensten.

SES heeft verzocht om teruggaaf van btw ten bedrage van ongeveer 97 400 EUR, die zij heeft betaald over goederen en diensten die zij in 2020 in Hongarije heeft verworven.

De belastingdienst heeft SES verzocht om binnen een maand een aantal documenten met betrekking tot haar verzoek om teruggaaf van btw over te leggen. SES heeft daar niet op gereageerd.

De belastingdienst heeft de procedure daarom beëindigd. SES heeft daar bezwaar tegen gemaakt bij de hogere belastingautoriteit en alsnog de opgevraagde documenten overgelegd.

De hogere autoriteit heeft het besluit van de lagere belastingautoriteit bevestigd en heeft met name overwogen dat de nationale regels inzake de belastingadministratie niet toestaan dat in het kader van een bezwaarprocedure nieuwe bewijzen worden aangevoerd waarvan degene die het bezwaar maakt vóór de vaststelling van het primaire besluit op de hoogte was maar die hij, hoewel de bevoegde belastingautoriteit hem daarom had verzocht, niet heeft overgelegd. De verwijzende rechter vraagt zich onder meer af of dit verbod om nieuwe bewijzen over te leggen strijdig is met richtlijn 2008/9 doordat dit verbod ertoe kan leiden dat het recht van de belastingplichtige om rechtsmiddelen in te stellen inhoudelijk wordt beperkt.

Hof: Artikel 23, lid 2, eerste alinea, van richtlijn 2008/9/EG (...) gelezen in het licht van de beginselen van neutraliteit van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) en doeltreffendheid, moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling op grond waarvan het een belastingplichtige die een verzoek om teruggaaf van de btw heeft ingediend niet is toegestaan om in de bezwaarfase bij een hogere belastingautoriteit aanvullende gegevens in de zin van artikel 20 van deze richtlijn te verstrekken die de lagere belastingautoriteit had opgevraagd, maar die de belastingplichtige niet binnen de in artikel 20, lid 2, van die richtlijn bepaalde termijn van een maand aan deze laatste autoriteit heeft verstrekt, aangezien deze termijn geen vervaltijd is.

Artikel 23 van richtlijn 2008/9 moet aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een nationale regeling op grond waarvan een belastingautoriteit de btw-teruggaafprocedure moet beëindigen wanneer de belastingplichtige de aanvullende gegevens waar die autoriteit overeenkomstig artikel 20 van deze richtlijn om heeft verzocht niet binnen de voorgeschreven termijn heeft verstrekt en het verzoek om teruggaaf van de btw bij gebreke daarvan niet kan worden beoordeeld, op voorwaarde dat het besluit om de procedure te beëindigen te beschouwen is als een besluit tot afwijzing van dat verzoek om teruggaaf in de zin van artikel 23, lid 1, van die richtlijn en dat hiertegen rechtsmiddelen kunnen worden ingesteld die voldoen aan de vereisten van artikel 23, lid 2, eerste alinea, van die richtlijn.

HvJ – CONCLUSIE – C-171/23 (UP CAFFE) – 16 mei 2024 – A-G Kokott – Kroatië – ECLI:EU:C:2024:417 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling voor kleine ondernemingen – Misbruik btw-wetgeving door de oprichting van een nieuwe vennootschap – Unierechtelijk verbod van misbruik van de btw-wetgeving – Rechtstreekse toepasselijkheid versus een beoordeling van de feiten vanuit een economische benadering

In het hoofdgeding wil de Kroatische belastingdienst de belastingplichtige het gebruik van de Kroatische kleineondernemersregeling weigeren wegens vermeend misbruik, hoewel het Kroatische recht geen grondslag voor een dergelijke weigering biedt. Derhalve bestaat thans de gelegenheid om de draagwijdte en de grenzen van de rechtspraak van het Hof inzake het algemene verbod van misbruik in het btw-recht te verduidelijken.

Bovendien rijst de vraag hoe dit algemene beginsel zich verhoudt tot de algemene beginselen van rechtszekerheid, bescherming van gewettigd vertrouwen en fiscale legaliteit, die eveneens in het Unierecht zijn verankerd.

A-G geeft het Hof in overweging: Het algemene beginsel van het verbod van misbruik gebiedt de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties niet om, in strijd met het beginsel van de fiscale legaliteit, de op basis van artikel 287 van de btw-richtlijn vastgestelde nationale vrijstelling van een kleine ondernemer buiten beschouwing te laten, wanneer het niet mogelijk is om het nationale recht in overeenstemming met het Unierecht uit te leggen en de nationale wet geen rechtsgrondslag biedt om de vrijstelling te weigeren. De belastingdienst kan zich bij de vaststelling van de te belasten feiten evenwel baseren op de economisch beoogde situatie en een situatie die slechts op fictieve wijze tot stand is gekomen buiten beschouwing laten (zogenoemde economische benadering).

HvJ – CONCLUSIE – C-184/23 (Finanzamt T II) – 16 mei 2024 – A-G Rantos – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:416 – [conclusie](#)

Zesde richtlijn (77/388/EEG) – Btw-groep – Dienstverrichtingen onder bezwarende titel tussen de leden van een btw-groep – Belasting van dergelijke dienstverrichtingen – Ontvanger van de dienstverrichting die geen recht heeft op aftrek van voorbelasting – Risico van derving van belastinginkomsten

Vallen leveringen van goederen en diensten onder bezwarende titel tussen personen die deel uitmaken van een btw-groep (de zogenoemde „intragroepshandelingen”) binnen de werkingssfeer van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) en, zo ja, zijn zij aan deze belasting onderworpen? Is het voor het antwoord op deze vraag van belang of de ontvanger van de levering of de dienst geen (of slechts gedeeltelijk) recht heeft op aftrek van voorbelasting?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, punt 1, en artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moeten aldus worden uitgelegd dat de leveringen van diensten onder bezwarende titel tussen personen die deel uitmaken van een groep die is samengesteld uit personen die juridisch gezien wel zelfstandig zijn, doch financieel, economisch en organisatorisch nauw met elkaar verbonden zijn, overeenkomstig artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn, niet binnen de werkingssfeer van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) vallen, zelfs niet in het geval dat de ontvanger van de dienst de voorbelasting niet (of slechts gedeeltelijk) kan aftrekken.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-213/24 \(Grzera\)](#), verwijzing uit **Polen** over verwerving **landbouwbedrijf**, de **verkoop van onbebouwde percelen** t.b.v. woningbouw en de **btw-richtlijn – ECER**
- [C-232/24 \(Kosmiro\)](#), verwijzing uit **Finland** over **btw-richtlijn**, in het kader van **factoring via factuurfinanciering – ECER**
- [C-234/24 \(Brose Prievidza\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over **intracommunautaire goederenlevering, teruggaaf Btw, de btw-richtlijn en richtlijn 2008/9/EG – ECER**

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – CONCLUSIE – [C-717/22 \(Sistem Lux\)](#) en [C-372/23 \(Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas\)](#) – 8 mei 2024 – A-G Campos Sánchez-Bordona – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:391 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Douanewetboek van de Unie – Bestuurlijke sancties – Effectieve, proportionele en afschrikkende sancties – Confiscatie van het voorwerp van de douanerechtelijke overtreding – Goederen die toebehoren aan een derde – Opzet

De vragen zijn o.a. of opzet een dwingend bestanddeel is van een overtreding die erin bestaat dat de in artikel 15 van het douanewetboek bedoelde inlichtingen niet aan de douaneautoriteiten zijn verstrekt, en of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling die in omstandigheden als die van de hoofdgedingen voorziet in de confiscatie van goederen als sanctie voor de niet-nakoming van de douaneverplichtingen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 15 van verordening (EG) nr. 952/2013 juncto artikel 42, leden 1 en 2, van deze verordening moet aldus worden uitgelegd dat opzet geen dwingend bestanddeel van de overtreding ‚douanesmokkel’ is; een nationale regeling kan voorzien in de confiscatie van goederen als een aanvullende sanctie die wordt opgelegd aan personen die een bestuurlijke overtreding hebben begaan door de verplichtingen niet na te komen die bij de douanewetgeving zijn vastgesteld.

HvJ – CONCLUSIE – [C-297/23 P \(Harley-Davidson Europe en Neovia Logistics Services International/Commissie\)](#) – 30 mei 2024 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2024:448 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 – Gedelegeerde verordening (EU) 2015/2446 – Douanewetboek – Handelsconflicten tussen staten – Niet-preferentiële oorsprong van bepaalde motorrijwielen – Begrip ‚economisch verantwoorde be- of verwerking’ – Manipulatie van de oorsprong – Omzeiling van douanerechten

In ieder geval sinds de film „Easy rider” staat Harley-Davidson voor de typische Amerikaanse motorfiets. Maar is een Harley-Davidson uit Thailand nog steeds een Amerikaanse motorfiets? Het komt misschien als een verrassing, maar dat is in feite het standpunt van de Commissie, dat door Harley-Davidson in de onderhavige procedure fel wordt bestreden. De achtergrond hiervan is een handelsgeschil tussen de Verenigde Staten van Amerika en de Europese Unie, waarbij beide partijen prohibatieve aanvullende douanerechten hadden ingesteld op bepaalde goederen van de andere partij; de Unie in het bijzonder op de genoemde motorrijwielen. Harley-Davidson heeft vervolgens haar productie voor de Europese markt van de Verenigde Staten naar Thailand verplaatst. Bij het litigieuze uitvoeringsbesluit heeft de Commissie echter geweigerd dit land als plaats van oorsprong te erkennen.

Bij het bestreden arrest heeft het Gerecht het beroep van Harley-Davidson tegen het litigieuze uitvoeringsbesluit afgewezen. In het kader van de onderhavige hogere voorziening moet in het bijzonder worden verduidelijkt of de Commissie kan weigeren een verplaatsing van de productie te erkennen op de enkele grond dat deze verplaatsing tot doel heeft te ontkomen aan de douanerechten die zijn opgelegd in het kader van een handelsgeschil tussen staten.

De A-G is van mening dat het bestreden arrest berust op met elkaar verbonden onjuiste rechtsopvattingen en dat het eerste middel van Harley-Davidson reeds slaagt.

A-G geeft het Hof in overweging: Het arrest van het Gerecht van 1 maart 2023, Harley-Davidson Europe en Neovia Logistics Services International/Commissie (T-324/21, EU:T:2023:101), wordt vernietigd. Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/563 van de Commissie van 31 maart wordt nietig verklaard.

Belastingen, vennootschapsbelasting

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-201/24](#) (.En. Sloveško), verwijzing uit **Slowakije** over een **speciale heffing op vermogenswinst** en **richtlijn 2009/133/EG** – [ECER](#)
- [C-92/24](#), [C-93/24](#) en [C-94/24](#) (Banca Mediolanum e.a.), verwijzing uit **Italië** over artikel 4 van **richtlijn 2011/96**, in het kader van **vennootschapsbelastingen voor moeder- en dochterondernemingen** – [ECER](#)
- [C-228/24](#) (Nordcurrent group), verwijzing uit **Litouwen** over **vennootschapsbelasting, antimisbruikregel** en **richtlijn 2011/96** – [ECER](#)

Beschermde oorsprongsbenaming

HvJ – ARREST – [C-216/23 \(Hauser Weinimport\)](#) – 8 mei 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:393](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 251/2014 – Landbouw – Geografische aanduidingen van gearomatiseerde wijnbouwproducten – Gearomatiseerde cocktail van wijnbouwproducten – Definitie – Begrippen ‚alcohol’ en ‚aromatiserend voedingsmiddel’

Hauser Weinimport brengt een drank in de handel die hoofdzakelijk bestaat uit een mengsel van wijn en bier en zij hanteert daarbij de aanduiding ‘gearomatiseerde cocktail van wijnbouwproducten’ in de zin van verordening 251/2014. De deelstaat Beieren maakt tegen deze aanduiding bezwaar, omdat het bier in deze drank ‘alcohol’ is die niet mag worden toegevoegd aan een drank met die aanduiding en heeft Hauser Weinimport verboden de drank onder deze naam in de handel te brengen.

Hof: Artikel 3, lid 4, onder c), van verordening (EU) nr. 251/2014 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „alcohol” in de zin van deze bepaling, die niet mag worden toegevoegd aan een drank met de benaming „gearomatiseerde cocktail van wijnbouwproducten”, een alcoholhoudende drank omvat die, zoals bier, geen wijnbouwproduct in de zin van artikel 3, lid 4, onder a), van deze verordening is, ongeacht de omstandigheid dat de toevoeging van een dergelijke alcoholhoudende drank niet leidt tot een verhoging van het alcoholgehalte van zo’n cocktail ten opzichte van het alcoholgehalte van het wijnbouwproduct of de wijnbouwproducten bedoeld in laatstgenoemde bepaling.

Artikel 3, lid 4, onder c), van verordening nr. 251/2014 moet aldus worden uitgelegd dat het in die bepaling neergelegde verbod om alcohol toe te voegen aan een „gearomatiseerde cocktail van wijnbouwproducten” zich ertegen verzet dat een alcoholhoudende drank die, zoals bier, geen van de in

die bepaling bedoelde wijnbouwproducten is, als „aromatiserend voedingsmiddel” in de zin van bijlage I, punt 1, onder b), ii), bij die verordening in een dergelijke cocktail wordt verwerkt.

Buitenlandse investeringen

HvJ – CONCLUSIE – [C-269/23 P \(Hengshi Egypt Fiberglass Fabrics en Jushi Egypt for Fiberglass Industry/Commissie\)](#) en [C-272/23 P \(Jushi Egypt for Fiberglass Industry/Commissie\)](#) – 16 mei 2024 – A-G Ćapeta – ECLI:EU:C:2024:411 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/1037 – Overeenkomst inzake subsidies en compenserende maatregelen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) – Subsidies – Compenserende maatregelen tegen een financiële bijdrage van een derde land op het grondgebied van een ander derde land – Geldigheid

Sommige handelspartners van de Europese Unie zetten subsidies steeds vaker in als een nauwelijks verholen vorm van economisch staatsmanschap. Zo wordt inmiddels internationaal getracht om „markt- en handelsversturende subsidiëring” door China aan te pakken. Het gaat dan vooral om het „Go Global”-beleid van dat land, dat Chinese ondernemingen aanmoedigt om in het buitenland te investeren.

De onderhavige hogere voorzieningen betreffen de mogelijke versturende gevolgen van dit beleid op de interne markt. Aan de orde is de vraag of de Commissie op goede gronden kon overgaan tot compenserende maatregelen, zoals geregeld in de antisubsidiebasisverordening en de overeenkomst inzake subsidies en compenserende maatregelen (hierna: „SCM-overeenkomst”), tegen subsidies die door een WTO-lid (China) zijn verleend op het grondgebied van een ander WTO-lid (Egypte).

In de arresten in zaken T-480/20 en T-540/20 heeft het Gerecht de geldigheid van het gebruik van compenserende rechten in dit specifieke soort feitelijke constellatie bevestigd. Rekwirantes in deze zaken komen thans op tegen deze vaststelling.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorzieningen ongegrond te verklaren; de arresten [...] T-480/20, [...] T-540/20 te bevestigen;

Civiel

HvJ – ARREST – [C-222/23 \(Toplofikatsia Sofia\)](#) – 16 mei 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:405 – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Betalingsbevelprocedure – Begrip ‚woonplaats’ – Onderdaan van een lidstaat die zijn vaste adres in die lidstaat heeft en zijn huidige adres in een andere lidstaat – Onmogelijkheid om dit vaste adres te wijzigen of daarvan af te zien

Een Bulgaarse leverancier van thermische energie heeft bij de verwijzende rechter verzocht om een betalingsbevel af te geven ten laste van een klant-schuldenaar voor een geldsom die overeenstemt met de verwarmingskosten voor het appartement van die klant in Bulgarije. De verwijzende rechter heeft na ambtshalve onderzoek geconstateerd dat de klant sinds 2000 in het nationale bevolkingsregister is ingeschreven, maar in 2010 zijn huidige adres in een andere lidstaat dan Bulgarije heeft opgegeven. Echter, naar Bulgaars recht is het niet mogelijk om een huidig adres dat in het buitenland is gelegen volledig op te geven. De verwijzende wenst, kort samengevat, te vernemen of en zo ja op welke grondslag hij bevoegd is een betalingsbevel af te geven ten laste van een schuldenaar als de onderhavige, ten aanzien van wie er een gegrond vermoeden bestaat dat hij op het tijdstip van de indiening van het verzoek om een betalingsbevel zijn woonplaats had op het grondgebied van een

andere lidstaat. Daarnaast luidt de vraag of de verwijzende rechter zich tot de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaat kan wenden om het adres van de schuldenaar te achterhalen met het oog op de betekening of kennisgeving van dat betalingsbevel.

Hof: Artikel 62, lid 1 van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan onderdanen van een lidstaat die in een andere lidstaat verblijven, worden geacht woonplaats te hebben op een adres dat permanent in de eerstgenoemde lidstaat geregistreerd blijft.

Artikel 4, lid 1, en artikel 5, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat een nationale regeling, zoals uitgelegd in de nationale rechtspraak, een rechter van een lidstaat in andere gevallen dan die welke zijn geregeld in de afdelingen 2 tot en met 7 van hoofdstuk II van die verordening, de bevoegdheid verleent om een betalingsbevel af te geven ten laste van een schuldenaar ten aanzien van wie er een gegrond vermoeden bestaat dat hij op het tijdstip van de indiening van het verzoek om een betalingsbevel zijn woonplaats had op het grondgebied van een andere lidstaat.

Artikel 7 van verordening (EU) 2020/1784 moet aldus worden uitgelegd dat het er niet aan in de weg staat dat een gerecht van een lidstaat dat bevoegd is om een betalingsbevel af te geven ten laste van een schuldenaar ten aanzien van wie er een gegrond vermoeden bestaat dat hij zijn woonplaats op het grondgebied van een andere lidstaat heeft, zich tot de bevoegde autoriteiten van die andere lidstaat wendt en de door die staat ter beschikking gestelde middelen gebruikt om het adres van die schuldenaar te achterhalen met het oog op de betekening of kennisgeving van dat betalingsbevel.

HvJ – CONCLUSIE – C-677/22 (Przedsiębiorstwo A.) – 30 mei 2024 – A-G Rantos – Polen – ECLI:EU:C:2024:447 – [conclusie](#)

Richtlijn 2011/7/EU – Bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties – Maximale betalingstermijn van 60 kalenderdagen, ‚tenzij in de overeenkomst uitdrukkelijk anders is overeengekomen’ – Overeenkomsten die zijn gesloten naar aanleiding van een veiling of een aanbesteding – Door een van de contractpartijen eenzijdig vastgesteld contractueel beding waarin er sprake is van een betalingstermijn van 120 kalenderdagen

Richtlijn 2011/7/EU, die tot doel heeft betalingsachterstand bij handelstransacties te bestrijden, bepaalt in artikel 3, lid 5, dat de lidstaten erop toezien dat de in de overeenkomst vastgestelde betalingstermijn niet meer dan 60 kalenderdagen bedraagt, tenzij in de overeenkomst „uitdrukkelijk” anders is „overeengekomen” en mits daarbij geen sprake is van kennelijke onbillijkheid jegens de schuldeiser in de zin van artikel 7 van deze richtlijn.

Kan een door één van de contractpartijen eenzijdig vastgestelde betalingstermijn die meer dan 60 kalenderdagen bedraagt, te rekenen vanaf de datum waarop de factuur aan de schuldenaar is uitgereikt, in het kader van overeenkomsten tussen ondernemingen worden beschouwd als „uitdrukkelijk overeengekomen” in de zin van artikel 3, lid 5, van richtlijn 2011/7? Dat is kort gezegd de vraag van de verwijzende rechter.

In het hoofdgeding vordert een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die actief is op het gebied van de productie van mijnbouwapparatuur van P. S.A., een aandelenvennootschap die actief is op het gebied van de winning en verkoop van steenkool, betaling van vertragsrente over facturen die door P. niet op de vervaldatum zijn betaald en die betrekking hebben op tussen deze vennootschappen gesloten overeenkomsten. Partijen verschillen van mening over de geldigheid van een betalingstermijn van 120 dagen die is vastgesteld in een door P. vooraf opgesteld contractueel beding.

In de onderhavige zaak wordt het Hof verzocht om zich voor het eerst uit te spreken over de uitlegging van de in artikel 3, lid 5, van richtlijn 2011/7 bepaalde uitzondering. Om de gestelde vraag te

beantwoorden moet worden beoordeeld of, in het kader van de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, het begrip „uitdrukkelijk overeengekomen” in de zin van deze bepaling de aanvaarding omvat van een betalingstermijn die voortvloeit uit het gebruik van documenten die uitsluitend door één van de contractpartijen zijn opgesteld, zoals gestandaardiseerde modelovereenkomsten of „adhesiecontracten” waarin door middel van algemene voorwaarden betalingstermijnen van meer dan 60 kalenderdagen zijn vastgesteld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 5, van richtlijn 2011/7/EU moet aldus worden uitgelegd dat in overeenkomsten tussen ondernemingen waarvan de bedingen uitsluitend door één van de contractpartijen zijn vastgesteld het ‚uitdrukkelijk overeengekomen’ beding inzake een betalingstermijn van meer dan 60 kalenderdagen geldig is, mits dit beding voldoende duidelijk en ondubbelzinnig uit deze overeenkomsten blijkt, zodat gewaarborgd wordt dat de contractpartijen volledig ervan op de hoogte zijn, waarbij een eventuele verlenging van de betalingstermijn niet zonder meer uit de uitlegging van de andere contractuele bedingen of uit de feitelijke gedragingen van de contractpartijen kan worden afgeleid.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-156/24](#), [C-157/24](#) en [C-183/24](#) (STM e.a.), verwijzing uit **Italië** over een **betalingsachterstand** bij de huur van elektronische aftap- en afuisterapparatuur door het openbaar ministerie en de vraag of deze huur is aan te merken als **handelstransactie** is in de zin van **richtlijn 2011/7 - ECER**

Consumenten

HvJ – ARREST – [C-400/22 \(Conny\)](#) – 30 mei 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:436](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2011/83/EU – Artikel 8, lid 2 – Op elektronische wijze gesloten overeenkomsten op afstand – Op de handelaar rustende informatieverplichtingen – Bestelling die een betalingsverplichting inhoudt – Bestelling door op een knop of een soortgelijke functie op een website te klikken – Verplichting voor de handelaar om op die knop of aan die functie de woorden ‚bestelling met betalingsverplichting’ of een soortgelijke formulering toe te voegen – Voorwaardelijke betalingsverplichting

Deze zaak betreft een geding tussen VT en UR, de verhuurders van een woning (hierna samen: „verhuurders”), enerzijds, en Conny GmbH, anderzijds, betreffende de rechten van een huurder (hierna: „huurder”) die zijn overgedragen aan Conny, die – als cessionaris van de rechten van deze huurder – van de verhuurders terugbetaling van te veel betaalde huur vordert. De verhuurders en de huurder hebben een huurovereenkomst gesloten voor een woning die naar nationaal recht is onderworpen aan een maximale huurprijs, zodat de huurder bij overschrijding van dit maximum recht heeft op terugbetaling van het te veel betaalde huurbedrag.

Conny, een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid naar Duits recht en geregistreerd op het gebied van de inning van schuldvorderingen, biedt huurders van appartementen via haar website een lastgevingsovereenkomst aan op grond waarvan zij kan optreden als cessionaris van alle rechten van deze huurders op hun verhuurders in geval van overschrijding van de maximale huurprijs. Om een dergelijke overeenkomst op de website van Conny te sluiten, moeten de huurders instemmen met de algemene voorwaarden van deze vennootschap – waarin wordt aangegeven dat het gaat om een overeenkomst onder bezwarende titel – en vervolgens op een knop klikken om te bestellen. Als tegenprestatie moeten de huurders een vergoeding betalen gelijk aan een derde van de bespaarde

jaarlijkse huur indien Conny's pogingen om hun rechten te doen gelden succesvol zouden zijn en, indien een aanmaning aan de verhuurder zou worden gezonden, een vergoeding gelijk aan de vergoeding die verschuldigd zou zijn aan een advocaat krachtens de bepalingen van de wet op de vergoeding van advocaten.

In casu heeft de huurder, aangezien de maandelijkse huurprijs hoger is dan het door de nationale regeling toegestane maximum, met Conny een dergelijke lastgevingsovereenkomst gesloten om zijn rechten tegenover de verhuurders te doen gelden. Daartoe heeft deze huurder zich geregistreerd op de website van Conny, daar een vakje aangekruist om de algemene voorwaarden te aanvaarden en zijn bestelling bevestigd door op de desbetreffende knop te klikken. Vervolgens heeft die huurder een door Conny verstrekt formulier ondertekend, met als opschrift „Bevestiging, volmacht en overdracht, instemming”, dat geen enkele informatie bevatte over een op de huurder rustende betalingsverplichting.

Na de verhuurders vergeefs te hebben aangeschreven over de hoogte van de huur heeft Conny bij de civiele rechter een vordering ingesteld tegen de verhuurders met betrekking tot de overgedragen rechten. Die vordering is toegewezen omdat de gevraagde huurprijs de voor de verhuurders toegestane huurprijs in de door Conny gestelde mate overschreed. In hoger beroep betogen de verhuurders dat Conny de rechten van de huurder niet kon doen gelden, aangezien de lastgevingsovereenkomst die tot de overdracht van die rechten heeft geleid, nietig was omdat niet was voldaan aan de vereisten van de Duitse wetgeving waarbij artikel 8, lid 2, van richtlijn 2011/83 in de nationaal rechtsorde is omgezet. De verwijzende rechter vraagt zich met name af of het vereiste dat de bestelknop een uitdrukkelijke vermelding van de betalingsverplichting in verband met de bestelling of een soortgelijke formulering moet inhouden, van toepassing is in een situatie als die in het hoofdgeding. Deze rechter zet uiteen dat de betalingsverplichting voor de huurder in casu niet louter voortvloeit uit de bestelling die hij op de website van Conny heeft geplaatst, maar dat daarvoor moet zijn voldaan aan nadere voorwaarden, zoals de succesvolle uitoefening van de rechten van de huurder of het toezenden van een aanmaning aan de verhuurder. De verwijzende rechter pleit voor een ruime uitleg van artikel 8 lid 2, in die zin dat deze bepaling ook betrekking heeft op overeenkomsten waarbij de huurder de tegenprestatie onder bezwarende titel slechts verschuldigd is onder andere bijzondere voorwaarden. Het Hof volgt hem daarin.

Hof: Artikel 8, lid 2, tweede alinea, van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat in het geval van overeenkomsten op afstand die via een website worden gesloten, de verplichting van de handelaar om ervoor te zorgen dat de consument bij het plaatsen van zijn bestelling uitdrukkelijk instemt met een betalingsverplichting, zelfs van toepassing is wanneer de consument de prestatie onder bezwarende titel van de handelaar pas hoeft te betalen nadat aan een nadere voorwaarde is voldaan.

- 📌 Online orders: the order button, or a similar function, must clearly indicate that, by clicking on it, the consumer assumes an obligation to pay ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-176/23 (Raiffeisen Bank) – 30 mei 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:443 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Addendum bij de kredietovereenkomst waarvan het bestaan door de verkoper aan de consument is meegedeeld om aan de nationale regeling te voldoen — Geen ondertekening van het addendum door de consument – Vermoeden van stilzwijgende aanvaarding van dit addendum – Nationale rechtspraak die de rechterlijke toetsing van het oneerlijke karakter van een contractueel beding in een dergelijk addendum uitsluit

Hof: Artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG verzet zich niet tegen de beoordeling van het oneerlijke karakter van bedingen in een consumentenkredietovereenkomst tussen een consument en een verkoper wanneer de verkoper wijzigingen heeft aangebracht in deze bedingen om ervoor te zorgen dat die overeenkomst in overeenstemming is met een dwingende nationale regeling inzake de wijze van

vaststelling van de rente, indien die regeling slechts een algemeen kader vaststelt waarmee voor deze overeenkomst de rente kan worden bepaald, en er aan de verkoper een beoordelingsmarge wordt gelaten met betrekking tot zowel de keuze van de referentie-index voor die rente als de omvang van de vaste marge die daaraan kan worden toegevoegd.

Artikel 3 van richtlijn 93/13 verzet zich tegen nationale rechtspraak volgens welke de wijzigingen die een verkoper in de bedingen van een consumentenkredietovereenkomst aanbrengt om ervoor te zorgen dat die overeenkomst in overeenstemming is met een nationale regeling, die de verkoper een beoordelingsmarge laat, niet kunnen worden getoetst op hun oneerlijke karakter, ook al is er over die bedingen niet met de consument onderhandeld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-6/24 en C-231/24 \(Abanca Corporación Bancaria e.a.\)](#), verwijzing uit **Spanje** over een **beding inzake vervroegde opeisbaarheid van een lening bij ontbinding van de overeenkomst**, in het kader van **richtlijn 93/13 – ECER**
- [C-143/23 \(Mercedes-Benz Bank et Volkswagen Bank\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over het **terugbetalen van een krediet** na het herroepen van een overeenkomst, in het licht van **richtlijn 2008/48**
- [C-230/24 \(Banco Santander\)](#), verwijzing uit **Spanje** over de mogelijkheid om de **nietigheid** van een **oneerlijke beding** los te koppelen van de daaruit voortvloeiende **terugbetalingsplicht**, in het licht van **richtlijn 93/13 - ECER**

COVID-19

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-219/24 \(Tallinna linn\)](#), verwijzing uit **Estland** over een **verplichting voor werknemers om gevaccineerd te zijn tegen Covid-19** en **richtlijn 2000/54 – ECER**
- [C-133/24 \(CD Tondela e.a.\)](#), verwijzing uit **Portugal** over **beroepsvoetbal** in Portugal, **COVID-19, werknemers en mededinging**

WIKI

- [Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM factsheets

- [COVID-19 health crisis](#)

Diensten, vrij verkeer van diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – C-75/22 (Commissie/Tsjechische republiek) – 8 mei 2024 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:390 – conclusie – arrest

Richtlijn 2005/36/EG – Niet-nakoming – Erkenning beroepskwalificaties – Vrije dienstverrichting – Beroepstitel ontvangende lidstaat – Omzetting richtlijn in nationale recht

In deze zaak heeft de Europese Commissie krachtens artikel 258 VWEU een beroep wegens niet-nakoming ingesteld tegen de Tsjechische Republiek op grond dat die lidstaat een aantal bepalingen van richtlijn 2005/36/EG, onjuist heeft omgezet. De Commissie voert verschillende grieven aan, waarvan de volgende drie met succes zijn aangevoerd.

Met de eerste grief betoogt de Commissie dat de Tsjechische Republiek artikel 3, lid 1, onder g) en h), van richtlijn 2005/36 onjuist heeft omgezet, aangezien de bevoegde autoriteiten van de lidstaat op grond van deze bepaling verplicht zijn om de status vast te stellen van personen die een aanpassingsstage volgen of zich willen voorbereiden op een proeve van bekwaamheid.

Ten tweede betoogt de Commissie dat de Tsjechische Republiek haar verplichtingen niet is nagekomen uit hoofde van artikel 7, lid 3, van richtlijn 2005/36, door de mogelijkheid voor dierenartsen en architecten om in het kader van de vrije dienstverrichting diensten onder de beroepstitel van de ontvangende lidstaat te verrichten, niet te hebben omgezet in het nationale recht.

De Commissie betoogt in de derde plaats dat de Tsjechische Republiek artikel 51, lid 1, van richtlijn 2005/36 heeft geschonden, voor zover dit artikel bepaalt dat de bevoegde autoriteit van de ontvangende lidstaat beschikt over een termijn van één maand om de ontvangst van een aanvraag tot erkenning van beroepskwalificaties te bevestigen en, in voorkomend geval, aan de aanvrager mee te delen welke documenten ontbreken.

De andere vijf grieven van de Commissie falen. Het Hof herinnert in dit verband aan vaste rechtspraak volgens welke het beroep wegens niet-nakoming de grieven coherent en nauwkeurig moet uiteenzetten, opdat de lidstaat en het Hof de strekking van de verweten schending van het Unierecht precies kunnen begrijpen, zodat die lidstaat nuttig verweer kan voeren en het Hof het bestaan van de vermeende niet-nakoming kan beoordelen.

Hof: De Tsjechische Republiek is de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens richtlijn 2005/36/EG:

– door niet overeenkomstig artikel 3, lid 1, onder g) en h), van richtlijn 2005/36, zoals gewijzigd, de nodige bepalingen vast te stellen opdat de bevoegde autoriteiten van de ontvangende lidstaat de status vaststellen van personen die een aanpassingsstage volgen of die zich willen voorbereiden op een proeve van bekwaamheid;

– door niet overeenkomstig artikel 7, lid 3, van richtlijn 2005/36, zoals gewijzigd, de nodige bepalingen vast te stellen opdat dierenartsen en architecten in het kader van de vrije dienstverrichting diensten onder de beroepstitel van de ontvangende lidstaat kunnen verrichten;

– door niet overeenkomstig artikel 51, lid 1, van richtlijn 2005/36, zoals gewijzigd, de nodige bepalingen vast te stellen opdat de bevoegde autoriteit van de ontvangende lidstaat beschikt over een termijn van één maand om de ontvangst van een aanvraag tot erkenning van beroepskwalificaties te bevestigen en, in voorkomend geval, aan de aanvrager mee te delen welke documenten ontbreken.

HvJ – ARREST – C-695/22 (Fondee) – 16 mei 2024 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:406 – conclusie – arrest

Richtlijn 2014/65/EU – Vrij verrichten van diensten – Markten voor financiële instrumenten – Vrijstelling van toepassing van de richtlijn – Beleggingstussenpersoon vrijgesteld – Regeling van een lidstaat die deze tussenpersoon verbiedt orders van cliënten door te geven aan een beleggingsonderneming die in een andere lidstaat is gevestigd

Fondee is een beleggingstussenpersoon en verricht werkzaamheden op basis van een door de Tsjechische Nationale Bank verleende vergunning. Laatstgenoemde heeft vastgesteld dat Fondee orders heeft doorgegeven aan een buitenlandse effectenhandelaar. De cliënten plaatsten via een gebruikersaccount op de website www.fondee.cz een order die Fondee vervolgens doorgaf aan de in Nederland gevestigde vennootschap DeGiro B.V. op basis van een tripartiete overeenkomst tussen die vennootschap, Fondee en haar cliënten. De Tsjechische Nationale Bank heeft aan Fondee een geldboete opgelegd wegens schending van het in de Tsjechische wet neergelegde verbod, waarbij het een in een andere lidstaat gevestigde effectenhandelaar niet is toegestaan diensten te verrichten aan een beleggingstussenpersoon in Tsjechië.

Fondee heeft betoogd dat het betreffende verbod, een krachtens artikel 56 VWEU verboden discriminatie inhoudt of althans een ontoelaatbare beperking van het vrij verrichten van diensten vormt die tot gevolg heeft dat de toegang tot de Tsjechische markt voor dienstverrichters uit andere lidstaten wordt beperkt. In de tweede plaats heeft Fondee aangevoerd dat het verbod een schending van artikel 56 VWEU vormt omdat het recht van een Tsjechische beleggingstussenpersoon om een dienst van een in een andere lidstaat gevestigde dienstverrichter te ontvangen of anderszins te gebruiken, door dit verbod wordt beperkt. Het Hof onderzoekt de vragen uitsluitend aan de hand van richtlijn 2014/65 (en dus niet aan de hand van het primaire recht) aangezien die richtlijn een volledige harmonisatie tot stand heeft gebracht van de nationale regelingen betreffende de grensoverschrijdende verrichting van beleggingsdiensten die binnen de werkingssfeer ervan vallen, Zoals de onderhavige.

Hof: Artikel 3, lid 1, onder c), i), van richtlijn 2014/65/EU moet aldus worden uitgelegd dat personen die door een lidstaat van de toepassing van deze richtlijn zijn vrijgesteld, orders van in die lidstaat woonachtige of gevestigde cliënten mogen doorgeven aan in een andere lidstaat gevestigde beleggingsondernemingen waaraan de bevoegde autoriteit van die andere lidstaat krachtens die richtlijn vergunning heeft verleend, en dat die bepaling zich bijgevolg verzet tegen een nationale regeling die een dergelijke doorgifte verbiedt.

HvJ – ARREST – C-662/22 (Airbnb Ireland) en C-667/22 (Amazon services Europe) – 30 mei 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:432 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2019/1150 – Richtlijn 2000/31/EG – Vrij verrichten van diensten – Verplichting tot inschrijving in het register van aanbieders van communicatiediensten – Verplichting tot verstrekking van informatie over de structuur en de organisatie – Verplichting tot betaling van een financiële bijdrage – Beginsel van toezicht in de lidstaat van herkomst – Afwijkingen – Begrip ,maatregelen die worden genomen ten aanzien van een bepaalde dienst van de informatiemaatschappij’ – Doel

Naast Airbnb (C-662/22) zijn ook Expedia Inc. (C-663/22), Google Ireland Limited (C-664/22), Amazon Services Europe Sàrl (C-665/22 en C-667/22) en Eg Vacation Rentals (C-666/22) opgekomen tegen een Italiaanse regeling waarbij zij met name worden verplicht zich in te schrijven in een register en informatie over hun structuur en economische situatie te verstrekken. Daarnaast moeten zij een financiële bijdrage betalen aan AGCOM, een toezichthoudende autoriteit.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling waarbij een lidstaat de betrokken verplichtingen toepast op in andere lidstaten gevestigde dienstverleners. Artikel 3 van richtlijn 2000/31 verbiedt de lidstaten om het vrije verkeer van diensten van de informatiemaatschappij die vanuit een andere lidstaat worden geleverd te beperken. Daarnaast bevat dit artikel enkele uitzonderingen daarop. De A-G acht de Italiaanse regeling in strijd hiermee.

Hof: Artikel 3 van richtlijn 2000/31/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen maatregelen van een lidstaat die zijn genomen met het uitdrukkelijke doel de adequate en effectieve toepassing van verordening (EU) 2019/1150 te verzekeren en op grond waarvan in een andere lidstaat gevestigde onlinetussenhandelsdienstverleners voor het verrichten van hun diensten in eerstgenoemde lidstaat op straffe van sancties verplicht zijn om zich in te schrijven in een door een autoriteit van die lidstaat beheerd register, een reeks gedetailleerde gegevens over hun organisatie aan deze autoriteit mee te delen en een financiële bijdrage aan haar te betalen.

- 📌 E-commerce: a Member State may not impose additional obligations on an online service provider established in another Member State ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-663/22 (Expedia) – 30 mei 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:433 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2019/1150 – Artikelen 1, 15, 16 en 18 – Doel – Toepassing – Toezicht – Heroverweging – Door een lidstaat genomen maatregelen – Verplichting tot verstrekking van informatie over de economische situatie van onlinetussenhandelsdienstverleners

Naast Airbnb (C-662/22) zijn ook Expedia Inc. (C-663/22), Google Ireland Limited (C-664/22), Amazon Services Europe Sàrl (C-665/22 en C-667/22) en Eg Vacation Rentals (C-666/22) opgekomen tegen een Italiaanse regeling waarbij zij met name worden verplicht zich in te schrijven in een register en informatie over hun structuur en economische situatie te verstrekken. Daarnaast moeten zij een financiële bijdrage betalen aan AGCOM, een toezichthoudende autoriteit.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling waarbij een lidstaat de betrokken verplichtingen toepast op in andere lidstaten gevestigde dienstverleners. Artikel 3 van richtlijn 2000/31 verbiedt de lidstaten om het vrije verkeer van diensten van de informatiemaatschappij die vanuit een andere lidstaat worden geleverd te beperken. Daarnaast bevat dit artikel enkele uitzonderingen daarop. De A-G acht de Italiaanse regeling in strijd hiermee.

Hof: Verordening (EU) 2019/1150 moet aldus worden uitgelegd dat zij niet rechtvaardigt dat een lidstaat, met het oog op de adequate en effectieve toepassing van deze verordening, maatregelen neemt op grond waarvan onlinetussenhandelsdienstverleners voor het verrichten van hun diensten in deze lidstaat op straffe van sancties verplicht zijn om periodiek een document met betrekking tot hun economische situatie aan een autoriteit van die lidstaat toe te zenden en waarin een groot aantal gedetailleerde gegevens moet worden vermeld over met name de omzet van deze dienstverleners.

- 📌 E-commerce: a Member State may not impose additional obligations on an online service provider established in another Member State ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-664/22 (Google Ireland) en C-666/22 (Eg Vacation Rentals Ireland) – 30 mei 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:434 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2000/31/EG – Verordening (EU) 2019/1150 – Vrij verrichten van diensten – Verplichting tot inschrijving in het register van aanbieders van communicatiediensten – Verplichting tot verstrekking van informatie over de structuur en de organisatie – Verplichting tot betaling van een financiële bijdrage – Gecoördineerd gebied – Beginsel van toezicht in de lidstaat van herkomst – Afwijkingen – Begrip ‚maatregelen die worden genomen ten aanzien van een bepaalde dienst van de informatiemaatschappij’ – Doel

Naast Airbnb (C-662/22) zijn ook Expedia Inc. (C-663/22), Google Ireland Limited (C-664/22), Amazon Services Europe Sàrl (C-665/22 en C-667/22) en Eg Vacation Rentals (C-666/22) opgekomen tegen een Italiaanse regeling waarbij zij met name worden verplicht zich in te schrijven in een register en informatie over hun structuur en economische situatie te verstrekken. Daarnaast moeten zij een financiële bijdrage betalen aan AGCOM, een toezichthoudende autoriteit.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling waarbij een lidstaat de betrokken verplichtingen toepast op in andere lidstaten gevestigde dienstverleners. Artikel 3 van richtlijn 2000/31 verbiedt de lidstaten om het vrije verkeer van diensten van de informatiemaatschappij die vanuit een andere lidstaat worden geleverd te beperken. Daarnaast bevat dit artikel enkele uitzonderingen daarop. De A-G acht de Italiaanse regeling in strijd hiermee.

Hof: Artikel 3 van richtlijn 2000/31/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen maatregelen van een lidstaat die zijn genomen met het uitdrukkelijke doel de adequate en effectieve toepassing van verordening (EU) 2019/1150 te verzekeren en op grond waarvan in een andere lidstaat gevestigde onlinetussenhandelsdienstverleners en aanbieders van onlinezoekmachines voor het verrichten van hun diensten in eerstgenoemde lidstaat op straffe van sancties verplicht zijn om zich in te schrijven in een door een autoriteit van die lidstaat beheerd register, een reeks gedetailleerde gegevens over hun organisatie aan deze autoriteit mee te delen en een financiële bijdrage aan haar te betalen.

- e E-commerce: a Member State may not impose additional obligations on an online service provider established in another Member State ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-665/22 (Amazon services Europe) – 30 mei 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:435 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2019/1150 – Richtlijn 2000/31/EG – Vrij verrichten van diensten – Verplichting tot verstrekking van informatie over de economische situatie van onlinetussenhandelsdienstverleners – Gecoördineerd gebied – Beginsel van toezicht in de lidstaat van herkomst – Afwijkingen – Begrip ‚maatregelen die worden genomen ten aanzien van een bepaalde dienst van de informatiemaatschappij’ — Doel

Naast Airbnb (C-662/22) zijn ook Expedia Inc. (C-663/22), Google Ireland Limited (C-664/22), Amazon Services Europe Sàrl (C-665/22 en C-667/22) en Eg Vacation Rentals (C-666/22) opgekomen tegen een Italiaanse regeling waarbij zij met name worden verplicht zich in te schrijven in een register en informatie over hun structuur en economische situatie te verstrekken. Daarnaast moeten zij een financiële bijdrage betalen aan AGCOM, een toezichthoudende autoriteit.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling waarbij een lidstaat de betrokken verplichtingen toepast op in andere lidstaten gevestigde dienstverleners. Artikel 3 van richtlijn 2000/31 verbiedt de lidstaten om het vrije verkeer van diensten van de informatiemaatschappij die vanuit

een andere lidstaat worden geleverd te beperken. Daarnaast bevat dit artikel enkele uitzonderingen daarop. De A-G acht de Italiaanse regeling in strijd hiermee.

Hof: Artikel 3 van richtlijn 2000/31/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen maatregelen van een lidstaat die zijn genomen met het uitdrukkelijke doel de adequate en effectieve toepassing van verordening (EU) 2019/1150 te verzekeren en op grond waarvan in een andere lidstaat gevestigde onlinetussenhandelsdienstverleners voor het verrichten van hun diensten in eerstgenoemde lidstaat op straffe van sancties verplicht zijn om periodiek een document met betrekking tot hun economische situatie aan een autoriteit van die lidstaat toe te zenden en waarin een groot aantal gedetailleerde gegevens dient te worden vermeld over met name de omzet van de dienstverlener.

- E E-commerce: a Member State may not impose additional obligations on an online service provider established in another Member State ([persbericht](#))

Discriminatie en gelijke behandeling

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EHRM – ARREST – [A.K. e.a. t. Rusland](#) - 7 mei 2024 – [49014/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0507JUD004901416](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Ontslag docent – Seksuele geaardheid

Klaagster was een Russische docente. Zij werd door de school ontslagen omdat zij zoenend met andere vrouwen op foto's te zien was. Volgens de school duidde dit op 'immoreel gedrag onverenigbaar met het zijn van docent.' Een Russische rechtbank stelde de school in het gelijk, en ook in hoger beroep verloor de docente de zaak.

Het hof volgt klaagster in haar klachten dat art. 8 en 14 EVRM geschonden zijn. Haar ontslag is namelijk alleen maar gebaseerd op haar seksuele voorkeur. Bovendien was de school op de hoogte van die voorkeur omdat de school sociale media had gecontroleerd en zo de foto's had gezien, hetgeen indruist tegen de bescherming van haar privéleven.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-543/23 \(Gnattai\)](#), verwijzing uit Italië over **arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd** van docenten en **ongelijke behandeling** tussen docenten met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd in een paritaire school ten opzichte van docenten in vaste dienst van openbare scholen – [ECER](#)
- [C-212/24](#), [C-226/24](#) en [C-227/24](#) (L.T. e.a.), verwijzing uit Italië over het **verschil in beloning** voor werknemers met een **overeenkomst voor bepaalde tijd** in vergelijking met **overeenkomsten voor onbepaalde tijd**, in het licht van het **non-discriminatiebeginsel**

EHRM - facstsheets en guides

- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#)

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-206/24 (Logistica I Gestio Caves andorrannes), verwijzing uit **Frankrijk** over de **ambtshalve terugbetaling van onterecht betaalde douanerechten**, in het kader van **verordening 1430/79 - ECER**
- C-246/24 (Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of een persoon die vanuit Duitsland naar Rusland reist, het **uitvoerverbod** schendt wanneer deze **bankbiljetten uitvoert** om deze te gebruiken voor een medische behandeling **ECER**

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – The J. Paul Getty Trust e.a. t. Italië – 2 mei 2024 – 35271/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0502JUD003527119 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Recht op eigendom – Aankoop en bevel tot confiscatie van cultureel erfgoed – Grieks beeld van Italië naar Amerika – Zorgplicht koper

De zaak betreft een Italiaans bevel tot confiscatie van een Grieks bronzen beeld, uit de klassieke periode. Het beeld is in 1964 ontdekt in de buurt van Fano, voor de Adriatische kust, en in 1977 van een Duitse kunsthandelaar gekocht door de J. Paul Getty Trust. Sinds 1978 is het te zien in de Verenigde Staten. Even zo lang doen de Italiaanse autoriteiten pogingen het beeld terug te krijgen. In 2019 heeft het Italiaanse Openbaar Ministerie een verzoekschrift doen uitgaan naar de Amerikaanse autoriteiten om confiscatie af te dwingen, gebaseerd op een verdrag tussen Italië en de Verenigde Staten uit 1982. Klager, de J. Paul Getty Trust, doet een beroep op het recht op ongestoord genot van eigendom, zoals vastgelegd in artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM.

Het EHRM oordeelt dat artikel 1 van het Eerste Protocol van toepassing is, aangezien klager nu al de gevolgen van het bevel ondervindt zonder dat het ten uitvoer is gelegd. De wettelijke basis voor de maatregel is voldoende duidelijk, voorzienbaar, en in overeenstemming met de regels van de rechtsstaat. Het enkele ontbreken van een termijn voor het terughalen van eigendom betekent nog niet dat dit onvoorzienbaar of willekeurig zou zijn. Het beschermen van het nationale culturele en artistieke erfgoed is een legitiem doel in het kader van het EVRM. Er bestaat een sterke consensus in internationaal en Europees recht met betrekking tot de noodzaak om culturele objecten te beschermen tegen export en terug te brengen naar hun land van herkomst. De Italiaanse autoriteiten hebben redelijkerwijs aangetoond dat het beeld onderdeel was van het culturele erfgoed van Italië en ten tijde van het uitvaardigen van het bevel tot confiscatie, eigendom was van de Staat. Naar Italiaans recht dient eenieder die een potentieel cultureel belangrijk object wenst te exporteren, dit aan te geven en goedkeuring te vragen, of een speciale vergunning aan te vragen. Het Italiaanse recht stelt bijzondere eisen aan kopers van cultureel erfgoed; vergelijkbare regels zijn inmiddels vastgelegd in het Unidroit Verdrag van 1995. Klager heeft niet de vereiste zorgvuldigheid in acht genomen bij de aankoop en kan derhalve geen legitieme verwachting ontleenen aan de koop en het behoud van het goed. Evenmin komt klager in aanmerking voor compensatie. Overwegende dat de Staat over een ruime discretionaire marge beschikt als het gaat om wat 'in het algemeen belang' is, zeker in geval van cultureel erfgoed, komt het Hof unaniem tot de conclusie dat in deze zaak geen schending heeft plaatsgehad van artikel 1 van het Eerste Protocol.

EHRM – ARREST – Mandev e.a. t. Bulgarije – 21 mei 2024 – 57002/11 – ECLI:CE:ECHR:2024:0521JUD005700211 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Inbeslaggenomen goederen

De zaak gaat over inbeslaggenomen goederen. Bulgarije heeft verschillende (onroerende) goederen inbeslaggenomen. Klagers zijn veroordeeld voor verschillende misdrijven (zoals afpersing) en kunnen vervolgens niet onderbouwen dat het geld waarmee de goederen zijn gekocht uit een legitieme bron afkomstig is. De Bulgaarse (straf)rechter oordeelt dat daarmee vaststaat dat deze goederen 'voortkomen uit misdaad' en neemt ze in beslag. De klagers klagen dat die inbeslagneming in strijd is met art. 1 van het eerste protocol EVRM (het recht op ongestoord genot van eigendom). Het hof vindt de redenering van de nationale rechter onvoldoende (omdat niet afdoende onderbouwd is wat het causale verband tussen de misdrijven en de inbeslaggenomen goederen was), en oordeelt in het voordeel van klagers.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – Biba t. Albanië – 7 mei 2024 – 24228/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0507JUD002422818 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Leerling heeft permanent verlies gezichtsvermogen na aanval katapult medeleerling – Eis schadevergoeding van school ten onrechte afgewezen

Klagers zoon, destijds 11 jaar oud, werd in 2011 op een privéschool door een schoolgenoot met een katapult beschoten, waarna hij aan zijn rechteroog 90% van zijn gezichtsvermogen verloor. Klager eiste schadevergoeding van de school. Volgens de nationale rechter was de school niet aansprakelijk, onder meer omdat de schade door een derde was veroorzaakt en er geen causaal verband was tussen acties of omissies van de school en de schade.

EHRM: Hoewel van onderwijzend personeel niet kan worden verwacht dat zij voortdurend toezicht houden op elke leerling, is het Hof van oordeel dat de schoolautoriteiten verplicht zijn de benodigde maatregelen te nemen om het gebruik van gevaarlijke voorwerpen op school te voorkomen. In het onderhavige geval zouden elastiekjes zijn gebruikt om het projectiel te verschieten. De school heeft niet uitgelegd waarom die elastiekjes nodig waren in het kader van het onderwijs. Bovendien heeft de nationale rechter onvoldoende de stelling van klager onderzocht dat in de dagen voorafgaand aan het incident openlijk katapulten waren gebruikt. Klager heeft daarnaast gesteld dat de school geen adequate eerste hulp heeft verleend en de ouders niet direct heeft ingelicht: de vader zou pas op de hoogte zijn geraakt toen hij zijn zoon op de gebruikelijke tijd (ruim een uur na het incident) op haalde en naar het ziekenhuis bracht. De nationale rechter is ten onrechte niet ingegaan op die stellingen. Daarnaast heeft de nationale rechter ten onrechte gesteld dat de vader schadevergoeding had moeten claimen bij de verzekeraar van de school. De klager had echter geen contract met de verzekeraar. Het hof concludeert dat het belang van het kind onvoldoende leidend is geweest. Schending van artikel 8 EVRM. Daarnaast schending van artikel 6, eerste lid EVRM, omdat klager ten onrechte toegang tot het constitutioneel hof werd ontzegd, omdat de beroepstermijn ten onrechte werd gerekend vanaf het moment van de uitspraak in plaats van het moment waarop klager ermee bekend kon zijn.

EHRM – ARREST – Oleg Balan t. Moldavië – 14 mei 2024 – 25259/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0514JUD002525920 – persbericht – arrest

Klager was de Moldavische minister van binnenlandse zaken. Op de Facebookpagina van klager werd door de leider van een oppositiepartij een document geplaatst met het briefhoofd van de veiligheids- en inlichtingendienst (SIS), waarin de president ervan op de hoogte werd gesteld dat klager criminele activiteiten uitvoerde. Het nieuws over deze Facebookpost werd gedeeld door diverse media. De SIS heeft publiekelijk laten weten niets met deze brief te maken te hebben en de president heeft laten weten dat hij nooit zo'n brief heeft ontvangen. Klager heeft geëist dat de oppositieleider formeel zou verklaren dat de brief vals was, zijn excuses zou aanbieden en klager een schadevergoeding zou betalen.

Het hooggerechtshof heeft de vordering van klager afgewezen en daartoe overwogen dat sprake is van vrijheid van meningsuiting en dat het publiceren op Facebook geldt als journalistieke activiteit. Gelet op het openbaar belang bij onderzoeksjournalistiek, vooral als die als publieke waakhond optreedt tegen corruptie en criminaliteit, en de omstandigheid dat de oppositieleider de authenticiteit van het document niet kon verifiëren maken dat het posten van het document op Facebook niet onrechtmatig is. De oppositieleider, tevens journalist wordt beschermd door de vrijheid van meningsuiting.

Het EHRM beslist dat artikel 8 EVRM wel is geschonden. Het hof is er niet van overtuigd dat het hooggerechtshof een eerlijke balans heeft gevonden tussen de conflicterende rechten die door het EVRM worden beschermd. Het hooggerechtshof heeft de oppositieleider behandeld als een onderzoeksjournalist en als een publiek persoon en heeft besloten om de veronderstelling van goede trouw – die van toepassing is op onderzoeksjournalisten – toe te passen. Het hooggerechtshof heeft daarentegen geen zorgvuldige analyse gemaakt voor zover dit ziet op klagers recht op bescherming van zijn reputatie. Zo is niet nagegaan of het niet-geverifieerde document op zijn minst gedeeltelijk met bekende of geverifieerde informatie samenviel of de oppositieleider had geprobeerd om de authenticiteit of inhoud van het document te verifiëren op welke manier de informatie met de lezers was gedeeld (in het bijzonder het niet melden dat het document van een niet-geverifieerde bron afkomstig was en de inhoud niet was geverifieerd) en of hij vervolgens ook nog follow-up-informatie gedeeld.

EHRM – ARREST – Mitrevska t. Noord-Macedonië – 14 mei 2024 – 20949/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0514JUD002094921 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Volledige geheimhouding informatie over adoptie vormt schending – Ten onrechte geen belangenafweging

Klaagster, geboren in 1977, is als kind geadopteerd. In 2017 heeft klagster twee verzoeken bij de autoriteiten ingediend om informatie over haar adoptie. Zij wilde weten of haar depressie, angststoornis en spraakproblemen een erfelijke herkomst hebben. Verder wilde zij informatie om een beeld te vormen van haar geschiedenis, ontwikkeling en vroege jeugd. De nationale autoriteiten weigerden informatie te delen omdat die informatie geheim was op grond van de Familiewet.

EHRM: De toegang tot informatie van geadopteerde kinderen over hun biologische afkomst is een gevoelige en ethische kwestie. Daarbij moet een balans worden gevonden tussen persoonlijke en publieke belangen. Enerzijds bestaat het recht om de afkomst te kennen als deel van het recht op privéleven en het recht op relevante informatie over gezondheid. Anderzijds kunnen biologische moeders de verwachting hebben dat informatie geheim zou blijven. De autoriteiten hebben echter geen poging gedaan om vast te stellen of de biologische ouders van klagster de wens hebben dat de informatie over de adoptie en de identiteit van de ouders geheim zou blijven. De autoriteiten hebben slechts naar een wetsartikel verwezen, waarin alle informatie over adopties als geheim wordt geclassificeerd, zonder de mogelijkheid te onderzoeken of informatie over de afkomst verkregen kan worden die niet leidt tot identificatie van de ouders. De wet bevat ook geen uitzondering op de

geheimhouding vanwege medische gronden. De autoriteiten hebben nagelaten een belangenafweging te maken. Schending van artikel 8 EVRM.

EHRM factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#)
- [Reproductive rights](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – [C-695/22 \(Fondee\)](#) – 16 mei 2024 – Tsjechië – [ECLI:EU:C:2024:406](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 56 VWEU – Vrij Richtlijn 2014/65/EU – verrichten van diensten – Markten voor financiële instrumenten – Vrijstelling van toepassing van de richtlijn – Beleggingstussenpersoon vrijgesteld – Regeling van een lidstaat die deze tussenpersoon verbiedt orders van cliënten door te geven aan een beleggingsonderneming die in een andere lidstaat is gevestigd

Samenvatting onder: [diensten](#)

HvJ – ARREST – [C-176/23 \(Raiffeisen Bank\)](#) – 30 mei 2024 – Roemenië – [ECLI:EU:C:2024:443](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Addendum bij de kredietovereenkomst waarvan het bestaan door de verkoper aan de consument is meegedeeld om aan de nationale regeling te voldoen — Geen ondertekening van het addendum door de consument – Vermoeden van stilzwijgende aanvaarding van dit addendum – Nationale rechtspraak die de rechterlijke toetsing van het oneerlijke karakter van een contractueel beding in een dergelijk addendum uitsluit

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-512/22 P (Fininvest/ECB e.a.) en C-513/22 P (Berlusconi/ECB e.a.) – 16 mei 2024 – A-G Campos Sánchez-Bordona – ECLI:EU:C:2024:414 – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/36/EU – Verordening (EU) nr. 1024/2013 – Prudentieel toezicht op kredietinstellingen – Beoordeling van verwervingen van gekwalificeerde deelnemingen – Gemeenschappelijk toezichtsmechanisme – Bevoegdheden Europese Centrale Bank – Eerdere gekwalificeerde deelnemingen – Verzet tegen de verwerving door de financiële holding Fininvest van een gekwalificeerde deelneming in Banca Mediolanum

In het arrest van het Hof van 19 december 2018, Berlusconi en Fininvest (C-219/17) is duidelijkheid verschaft betreffende de rechterlijke toetsing van besluiten van de Europese Centrale Bank (ECB) die zijn vastgesteld in het kader van administratieve procedures die zijn ingeleid ter beoordeling van kennisgevingen van verwervingen en afstotingen van gekwalificeerde deelnemingen in kredietinstellingen.

Voorwerp van deze hogere voorziening is een besluit van 25 oktober 2016 waarmee de ECB bezwaar had gemaakt tegen de verwerving van de gekwalificeerde deelneming door Silvio Berlusconi en Finanziaria d'investimento Fininvest SpA (Fininvest) in Banca Mediolanum SpA. De ECB heeft zich tegen de verwerving van de gekwalificeerde deelneming in Banca Mediolanum door [de toenmalige] verzoekers gekant, op de grond dat zij niet aan het reputatievereiste voldeden en dat er ernstige twijfels bestonden over de vraag of zij in de toekomst konden zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering van deze financiële instelling. In zijn arrest van 11 mei 2022 (T-913/16) heeft het Gerecht het beroep verworpen dat Fininvest en Berlusconi hadden ingesteld tegen het besluit van de ECB van 25 oktober 2016. In deze twee gevoegde hogere voorzieningen zal het Hof zich moeten uitspreken over:

- het begrip verwerving of vergroting van een gekwalificeerde deelneming in een kredietinstelling;
- de toepassing van de goedkeuringsprocedure op gekwalificeerde deelnemingen die dateren van vóór de inwerkingtreding van het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme (GTM).

A-G geeft het Hof in overweging om: de hogere voorzieningen toe te wijzen en het arrest van het Gerecht van 11 mei 2022, Fininvest en Berlusconi/ECB (T-913/16, EU:T:2022:279), te vernietigen; besluit ECB/SSM/2016 - 7LVZJ6XRIE7VNZ4UBX81/4 van 25 oktober 2016 van de Europese Centrale Bank nietig te verklaren.

GERECHT EU – ARREST – T-395/22 (Hypo Vorarlberg Bank AG) – 29 mei 2024 – ECLI:EU:T:2024:333 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 806/2014 – Uitvoeringsverordening (EU) 2015/81 – EMU – Bankenunie – Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen (GAM) – Gemeenschappelijk afwikkelingsfonds (GAF) – Besluit van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR) – Berekening vooraf te betalen bijdragen voor de bijdrageperiode 2022 – Vaststelling van het jaarlijkse streefbedrag van het GAF – Uitvoeringsbevoegdheden die aan de Raad zijn toegekend – Naar behoren gemotiveerde specifieke gevallen – Omvang van de uitvoeringsbevoegdheden – Beperking in de tijd van de werking van het arrest

Gerecht: Besluit SRB/ES/2022/18 van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR) van 11 april 2022 over de berekening van de vooraf aan het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds te betalen bijdragen voor 2022 wordt nietig verklaard voor zover het betrekking heeft op Hypo Vorarlberg Bank AG. De gevolgen van besluit SRB/ES/2022/18 worden ten aanzien van Hypo Vorarlberg Bank gehandhaafd totdat de maatregelen zijn genomen die nodig zijn ter uitvoering van het onderhavige

arrest, en dit binnen een redelijke termijn die niet langer mag zijn dan twaalf maanden te rekenen vanaf de dag waarop het onderhavige arrest onherroepelijk wordt.

- The General Court of the European Union finds that the calculation of the 2022 ex-ante contributions to the Single Resolution Fund (SRF) is unlawful ([persbericht](#))

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

GERECHT – ARREST – [T-116/22 \(Belavia – Belarusian Airline AAT/Raad\)](#) – 29 mei 2024 – [ECLI:EU:T:2024:334 – arrest](#)

GBVB – Beperkende maatregelen – Situatie in Belarus en in het licht van de betrokkenheid van Belarus bij de Russische agressie tegen Oekraïne – Bevriezing van tegoeden – Lijsten van personen, entiteiten en lichamen waarvan de tegoeden en economische middelen zijn bevroren – Plaatsing en handhaving van verzoeksters naam op die lijsten – Organiseren van of bijdragen aan de activiteiten van het Loekasjenko-regime – Beoordelingsfout

Verzoekster, Belavia – Belarusian Airlines, vordert nietigverklaring van verschillende uitvoeringsbesluiten met het oog op de situatie in Belarus en de betrokkenheid van Belarus bij de Russische agressie tegen Oekraïne voor zover deze handelingen haar betreffen.

Gerecht: het Beroep wordt verworpen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-238/24 \(Tartisai\)](#), verwijzing uit **Italië** over EU politiemissie in Afghanistan, een begrip in de Engelse versie van **besluit 2010/279/GBVB**, vanwege een **verschil in interpretatie** ervan met de Franse versie - [ECER](#)
- [C-246/24 \(Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of een persoon die vanuit Duitsland naar Rusland reist, het **uitvoerverbod** schendt wanneer deze **bankbiljetten uitvoert** om deze te gebruiken voor een medische behandeling - [ECER](#)

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Gezondheid en geneesmiddelen

GERECHT – ARREST – T-416/22 (Fresenius Kabi Austria) – 15 mei 2024 – ECLI:EU:T:2024:316 – arrest

Richtlijn 2001/83/EG – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Schorsing van nationale vergunningen voor het in de handel brengen van geneesmiddelen voor menselijk gebruik met de werkzame stof hydroxyethylzetmeel (HES), oplossingen voor perfusie – Rechtstreekse geraaktheid – Motiveringsplicht – Onjuiste rechtsopvatting – Kennelijke beoordelingsfout – Voorzorgsbeginsel – Evenredigheid

Verzoeksters vorderen nietigverklaring van uitvoeringsbesluit C(2022) betreffende vergunningen voor het in de handel brengen van geneesmiddelen voor menselijk gebruik die de werkzame stof „hydroxyethylzetmeel (HES), oplossingen voor perfusie” bevatten. Aanleiding is de beoordeling van een veiligheidsstudie na toelating, voor zover de betrokken lidstaten daarbij worden verplicht de nationale vergunningen voor het in de handel brengen van de in bijlage I daarbij genoemde geneesmiddelen te schorsen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

Godsdienstvrijheid

EHRM – BESLISSING – Mikyas e.a. t. België – 16 mei 2024 – 50681/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409DEC005068120 – persbericht – beslissing

Artikel 9 EVRM – Verbod op zichtbare religieuze symbolen – Gedeeltelijke niet-ontvankelijkheid – Geen schending

Klaagsters in deze zaak zijn drie Belgische scholieren die door een verbod van de Vlaamse Scholengemeenschap geen hoofddoek mogen dragen op school.

Het hof verklaart de klachten die gegrond zijn op de artikelen 8, 10 en 14 van het EVRM en artikel 2 van het eerste protocol niet-ontvankelijk, omdat voor wat betreft die klachten niet alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput.

Daarnaast wijst het hof het beroep van klagsters op artikel 9 EVRM (vrijheid van godsdienst) af, omdat België grondwettelijk verplicht is het publieke onderwijs ‘neutraal’ te maken. Met die neutraliteit beoogt België sociale druk en uitsluiting te voorkomen en het pluralisme en de vrijheid van anderen te respecteren. Met het verbod op zichtbare religieuze symbolen heeft België volgens het hof binnen zijn beleidsvrijheid gehandeld. Daarbij acht het hof onder meer van belang dat er geen onderscheid is gemaakt tussen verschillende religieuze symbolen. Daarnaast overweegt het hof dat klagsters op de hoogte waren van de regels van deze school en alsnog vrijwillig voor de school gekozen hebben.

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

HvJ – CONCLUSIE – [C-4/23 \(Mirin\)](#) – 7 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – **Grote Kamer** – Roemenië – [ECLI:EU:C:2024:385](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikel 21, lid 1, VWEU – Artikelen 7 en 45 Handvest – Burgerschap van de Unie – Inwoner VK die de nationaliteit heeft van het VK en van lidstaat – Weigering van de autoriteiten van de tweede staat om in de geboorteakte wijzigingen van voornaam en gender op te nemen die in de eerste staat rechtmatig zijn verkregen – Nationale regeling op grond waarvan een akte van de burgerlijke stand alleen op basis van een definitieve rechterlijke beslissing kan worden gewijzigd – Gevolgen Brexit

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en Unieburgerschap](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-185/23 \(protectus\)](#) – 16 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – **Grote Kamer** – Slowakije – [ECLI:EU:C:2024:409](#) – [conclusie](#)

Besluit 2013/488/EU – Artikelen 47 en 51 Handvest – Gerubriceerde informatie van de Europese Unie – EUIC – Veiligheidsmachtiging voor een vestiging – Intrekking van de machtiging – Toegang tot het dossier – Tenuitvoerlegging van het Unierecht

Samenvatting onder: [Recht op effectieve rechtsbescherming](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-432/23 \(Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg\)](#) – 30 mei 2024 – A-G Kokott – [ECLI:EU:C:2024:446](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2011/16/EU – Artikel 7 Handvest – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – Verzoek van de belastingdienst van een andere lidstaat om inlichtingen – Afgifte van documenten door een advocaat – Beroepsgeheim van de advocaat – Evenredigheid van de afgifte van documenten betreffende diensten die zijn verleend op het gebied van advisering in vennootschapsrechtelijke aangelegenheden

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en antidumping

HvJ – ARREST – C-261/23 P (Hengshi Egypt Fiberglass Fabrics en Jushi Egypt for Fiberglass Industry/Commissie) – 30 mei 2024 – ECLI:EU:C:2024:440 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/1036 – Uitvoeringsverordening (EU) 2020/492 – Definitief antidumpingrecht – Invoer van bepaalde geweven en/of gestikte stoffen van glasvezels van oorsprong uit de Volksrepubliek China en Egypte —Berekening normale waarde – Berekening kosten voor de vervaardiging en de verkoop van het onderzochte product op basis van de administratie van diegene waarop het onderzoek betrekking heeft – Correctie aan de hand van de kosten van andere producenten of exporteurs in hetzelfde land of op een andere redelijke basis – Beoordelingsbevoegdheid van de Europese Commissie

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen

OVERIG

Council adopts first-ever EU law combating violence against women ([Raad](#))

IE - Intellectuele eigendom

GERECHT – ARREST – T-757/228 (Puma) – 8 mei 2024 – ECLI:EU:T:2024:291 – arrest

Verordening (EG) nr. 6/2002 – Gemeenschapsmodel – Nietigheidsprocedure – Ingeschreven gemeenschapsmodel dat een schoen weergeeft – Oudere gemeenschapsmodellen – Nietigheidsgronden – Eigen karakter

Puma heeft bij het EUIPO een vordering ingediend tot nietigverklaring van het gemeenschapsmodel dat werd ingeschreven. Het verzoek tot nietigverklaring was gebaseerd op het ontbreken van een eigen karakter van het litigieuze model naar aanleiding van een door Road Star Group ingediende aanvraag voor een model sportschoen.

Het Gerecht oordeelt dat geen van de door verzoekster aangevoerde oudere modellen dezelfde algemene indruk wekt als het litigieuze model en dat er geen enkele grond bestaat om de bestreden beslissing te vernietigen of te wijzigen. Het beroep wordt verworpen.

Zie ook: [T-758/22 \(Puma\)](#)

RECHTSPRAAK NL – Voornemen prejudiciële verwijzing – Hoge Raad – 17 mei 2024 – ECLI:NL:HR:2024:712

Richtlijn 2001/29/EG – Auteursrecht – Thuis kopiëregeling

Is 'offline streaming copy' van auteursrechtelijk beschermd werk thuis kopie in de zin van art. 16c lid 1 Aw? Voornemen tot stellen van prejudiciële vragen aan HvJEU over uitleg van art. 5 lid 2, aanhef en onder b, en lid 5 Auteursrecht richtlijn (Richtlijn 2001/29/EG)

Voorgenomen prejudiciële vragen:

1. Kan een reproductie met de kenmerken zoals hiervoor in 2.3 onder (i)-(iii) beschreven (*offline streaming copy* of *tethered download*), mede gelet op de driestappentoets (art. 5 lid 5 Auteursrecht richtlijn), worden aangemerkt als een “reproductie (...) door een natuurlijke persoon voor privé-gebruik gemaakt, en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk” als bedoeld in art. 5 lid 2, onder b, Auteursrecht richtlijn?
2. Is een nationale regeling op grond waarvan de uitzondering voor thuis kopieën niet mede *offline streaming copies* omvat, in overeenstemming met de doelstellingen van de Auteursrecht richtlijn, waaronder een hoog niveau van auteursrechtbescherming, een rechtvaardig evenwicht tussen de belangen van de rechthebbende en de belangen van de gebruiker, en een coherente en techniekneutrale toepassing door de lidstaten van de beperkingen en restricties?

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-211/24 (LEGO), verwijzing uit **Hongarije** over **Uniemodellen voor Lego-bouwstenen - ECER**
- C-182/24 (SACD e.a.), verwijzing uit **Frankrijk** over de nationale praktijk waarbij een ingestelde **vordering wegens inbreuk op het gemeenschappelijke auteursrecht** slechts ontvankelijk is wanneer alle coauteurs in het geding worden geroepen - ECER

Insolventie

HvJ – ARREST – C-20/23 (Instituto da Segurança Social) – 8 mei 2024 – Portugal – ECLI:EU:C:2024:389 – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Procedures inzake herstructurering, insolventie en kwijtschelding van schuld – Toegang tot kwijtschelding van schuld – Artikel 23 – Afwijkingen – Artikel 23, lid 4 – Nationale regeling houdende uitsluiting van schuldvorderingen in verband met belasting en sociale zekerheid van de kwijtschelding van schuld – Naar behoren gerechtvaardigd karakter van die uitsluiting

Een schuldenaar heeft een verzoek om kwijtschelding van schuld ingediend in de loop van een tegen hem ingeleide insolventieprocedure. Dat verzoek is slechts ten dele gehonoreerd. Ten aanzien van belasting- en sociale zekerheidsschulden is het verzoek overeenkomstig het Portugese recht afgewezen. De verwijzende rechter vraagt, kort gezegd, of de lidstaten de mogelijkheid hebben om belasting- en sociale zekerheidsschulden uit te sluiten van de volledige kwijtschelding van schulden. Dat kan volgens het Hof, maar alleen indien een dergelijke uitsluiting naar behoren is gerechtvaardigd krachtens het nationale recht.

Hof: Artikel 23, lid 4, van richtlijn (EU) 2019/1023 moet aldus worden uitgelegd dat

- een uitsluiting van een andere specifieke categorie schuldvorderingen dan die welke in die bepaling worden genoemd, alleen is toegestaan wanneer deze naar behoren is gerechtvaardigd krachtens het nationale recht;

- de lidstaten de mogelijkheid hebben om bepaalde specifieke categorieën schuldvorderingen, zoals schuldvorderingen in verband met belasting en sociale zekerheid, uit te sluiten van de kwijtschelding van schuld waardoor zij een bevoorrechte status krijgen, mits een dergelijke uitsluiting naar behoren is gerechtvaardigd krachtens het nationale recht.

HvJ – CONCLUSIE – [C-289/23 \(Corván\)](#) en [C-305/23 \(Bacigán\)](#) – 16 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – Spanje – ECLI:EU:C:2024:412 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Insolvent geworden natuurlijke persoon – Kwijtscheldingsaanvraag – Publiekrechtelijke schuldvorderingen – Plafond voor kwijtschelding

In het hoofdgeding komen twee insolvent geworden natuurlijke personen (hierna: „schuldenaars”) op tegen een afwijzing door de Spaanse belastingdienst van hun verzoek om kwijtschelding van schuld, welk verzoek door de schuldenaars is ingediend in de loop van de tegen hen ingeleide insolventieprocedure. De belastingdienst heeft de aanvragen afgewezen op grond van kwade trouw (zaak C-289/23) of oneerlijkheid (C-305/23) van de schuldenaar en heeft er ook op gewezen dat publiekrechtelijke schuldvorderingen uitgesloten zijn van kwijtschelding van schuld.

De A-G gaat met name in op de vraag over welke speelruimte de lidstaten beschikken bij de omzetting van artikel 23, leden 1, 2 en 4 van richtlijn 2019/1023. Hierin is respectievelijk vastgelegd dat zij bepalingen moeten vaststellen die de toegang tot kwijtschelding van schuld weigeren of beperken in geval van oneerlijkheid of kwade trouw van de schuldenaar, dat zij deze toegang kunnen weigeren of beperken op grond van bepaalde gedragingen van de schuldenaar en dat zij bepaalde specifieke categorieën schulden kunnen uitsluiten van het mechanisme van volledige kwijtschelding van schuld. De A-G gaat in het bijzonder in op de mogelijkheid om de kwijtschelding van schuld met betrekking tot publiekrechtelijke schuldvorderingen aan grenzen te onderwerpen die geen enkel verband houden met het werkelijke bedrag van de schuld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 23, lid 4, van richtlijn (EU) 2019/1023 moet aldus worden uitgelegd dat het beperken van de kwijtschelding van schuld voor een specifieke categorie schuldvorderingen, doordat een plafond wordt ingevoerd waarboven geen kwijtschelding wordt verleend, is toegestaan, op voorwaarde dat deze beperking naar behoren wordt gerechtvaardigd door het nationale recht of door de procedure die tot de beperking heeft geleid.

Institutioneel

HvJ – CONCLUSIE – [C-269/23 P \(Hengshi Egypt Fiberglass Fabrics en Jushi Egypt for Fiberglass Industry/Commissie\)](#) en [C-272/23 P \(Jushi Egypt for Fiberglass Industry/Commissie\)](#) – 16 mei 2024 – A-G Čapeta – ECLI:EU:C:2024:411 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/1037 – Overeenkomst inzake subsidies en compenserende maatregelen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) – Subsidies – Compenserende maatregelen tegen een financiële bijdrage van een derde land op het grondgebied van een ander derde land – Geldigheid

Samenvatting onder: [Buitenlandse investeringen](#)

GERECHT – ARREST – [T-200/22](#), [T-314/22](#) (Polen/Commissie) – 29 mei 2024 – [ECLI:EU:T:2024:329](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 – Milieu – Bruinkoolwinning in een dagbouwmijn – Bruinkoolmijn in Turów (Polen) – Institutioneel recht – Niet-naleving van een beschikking van het Hof waarbij een bevel is uitgevaardigd – Dwangsom – Invordering van schuldvorderingen door verrekening – Doorhaling van de hoofdzaak – Geen terugwerkende kracht op de voorlopige maatregelen – Motiveringsplicht

Met haar beroepen krachtens artikel 263 VWEU verzoekt Polen om nietigverklaring, van besluiten van de Commissie, waarbij de Commissie door verrekening de bedragen heeft ingevorderd die Polen verschuldigd was uit hoofde van de door de vicepresident van het Hof bij beschikking van 20 september 2021, Tsjechië/Polen (C-121/21 R, EU:C:2021:752), opgelegde dwangsom per dag voor de perioden tussen 20 september 2021 en 17 januari 2022 en tussen 18 januari 2022 en 3 februari 2022.

Gerecht: De zaken T-200/22 en T-314/22 worden gevoegd voor het arrest. De beroepen worden verworpen.

- The General Court maintains Poland's obligation to pay the daily penalty imposed in the case concerning the Turów mine ([persbericht](#))

GERECHT – ARREST – [T-375/22](#) (Izuzquiza) – 8 mei 2024 – [ECLI:EU:T:2024:296](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Verordening (EU) 2018/1725 – Toegang tot documenten – Bescherming van persoonsgegevens – Documenten betreffende de aan een parlements lid betaalde vergoedingen en onkosten en de salarissen en vergoedingen van zijn parlementaire medewerkers – Weigering van toegang – Noodzaak om persoonsgegevens voor een specifiek doel in het openbaar belang door te zenden

Samenvatting onder: [Toegang tot documenten](#)

IPR

PREJUDICIËLE VERWJZINGEN LIDSTATEN

- [C-198/24 \(Mr Green\)](#), verwijzing uit Oostenrijk over een vordering van een Oostenrijkse partij tegen een op Malta gevestigde kansspelonderneming en conservatoir beslag op bankrekeningen na drie jaar

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWJZINGEN LIDSTATEN

- [C-198/24 \(Mr Green\)](#), verwijzing uit Oostenrijk over een vordering van een Oostenrijkse partij tegen een op Malta gevestigde kansspelonderneming en conservatoir beslag op bankrekeningen na drie jaar

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-734/22 (Finanzprokuratur) – 8 mei 2024 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:395 – geen conclusie – arrest

Nationaal programma dat uit Verordening (EG) nr. 2988/95 – Elfpo – Ter uitvoering van dit programma per overeenkomst verleende steun – Bescherming van de financiële belangen van de Unie – Werkingsfeer – Vervolg van onregelmatigheden – Verjaringstermijn van de vervolging – Begrip ‚stuiting van de verjaring’ – Evenredigheidsbeginsel – Verzoek tot terugbetaling van ten onrechte betaalde steun dat op het privaatrecht van een lidstaat is gebaseerd

Het Oostenrijks programma voor ecologisch verantwoorde landbouw wordt op grond van verordening (EG) nr. 1698/2005 medegefinancierd uit het Europees landbouwfonds voor plattelandontwikkeling. Oostenrijk betaalde de desbetreffende steun uit door middel van privaatrechtelijke overeenkomsten met de aanvragers van die steun. Bij een controle in 2013 bij GM, die in de jaren 2007-2013 steun had ontvangen, heeft het toezichthoudende bureau een discrepantie vastgesteld tussen de oppervlakten waarvoor steun was aangevraagd en de oppervlakten die daadwerkelijk voor steun in aanmerking kwamen. Bijgevolg heeft het bureau de steunontvanger verzocht de in de jaren 2008 tot en met 2010 en 2012 tot en met 2013 toegekende premies terug te betalen. Toen die terugbetaling uitbleef is een ingebrekestelling gestuurd en is vervolgens bij de civiele rechter een vordering ingesteld tot veroordeling tot terugbetaling van de ten onrechte betaalde steun. De steunontvanger heeft bij de civiele rechter aangevoerd dat de vordering was verjaard, onder verwijzing naar artikel 3 van verordening 2988/95, waarin een verjaringstermijn is opgenomen van vier jaar vanaf de datum waarop de onregelmatigheid is begaan.

De vraag is allereerst of artikel 3 van verordening nr. 2988/95 rechtstreeks van toepassing is wanneer steun die Oostenrijk aan steunaanvragers op basis van een overeenkomst heeft toegekend in het kader van een agromilieuprogramma in de zin van verordening nr. 1698/2005, door die lidstaat met privaatrechtelijke middelen wordt teruggevorderd omdat de ontvanger van de steun zijn contractuele verplichtingen niet is nagekomen.

Zo ja, is sprake van een onderzoekshandeling of daad van vervolging die de verjaring stuit, wanneer degene die de steun verleent de ontvanger van de steun na de eerste buitengerechtelijke vordering tot terugbetaling opnieuw en desnoods meermaals tot betaling aanspreekt en hem een buitengerechtelijke aanmaning doet toekomen in plaats van zijn vordering tot terugbetaling bij de rechter aanhangig te maken?

Zo neen, is de toepassing van een in het nationale privaatrecht vastgelegde verjaringstermijn van dertig jaar op de in de eerste vraag bedoelde vorderingen tot terugbetaling verenigbaar met het Unierecht, in het bijzonder met het evenredigheidsbeginsel?

Hof: De in artikel 3, lid 1, eerste alinea, van verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 vastgestelde verjaringstermijn van vier jaar is rechtstreeks van toepassing op een verzoek tot terugbetaling van door de Europese Unie medegefinancierde steun dat wordt beheerst door privaatrechtelijke bepalingen van een lidstaat.

Het evenredigheidsbeginsel verzet zich ertegen dat op grond van artikel 3, lid 3, van verordening nr. 2988/95 een bij een privaatrechtelijke bepaling van een lidstaat ingevoerde verjaringstermijn van dertig jaar wordt toegepast op verzoeken tot terugbetaling van door de Europese Unie medegefinancierde steun.

Het in artikel 3, lid 1, derde alinea, van verordening nr. 2988/95 vastgelegde begrip „onderzoekshandeling of daad van vervolging van de onregelmatigheid” door de bevoegde autoriteit, die de betrokkene ter kennis is gebracht en waardoor de „verjaring van de vervolging” wordt gestuit, ziet ook op buitengerechtelijke handelingen zoals een auditverslag, een terugvorderingsbericht, een

betalingsherinnering of een ingebrekestelling, voor zover deze handelingen de adreassaant ervan in staat stellen met voldoende nauwkeurigheid kennis te nemen van de verrichtingen ten aanzien waarvan onregelmatigheden worden vermoed.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-116/24 \(Porcellino Grasso\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over de **verlaging van niet-terugvorderbare financiële steun** voor dierenwelzijn, mede vanwege het verschil in interpretatie door het Hof en het Gerecht in hun rechtspraak - [ECER](#)

LHBTI-rechten

EHRM – ARREST – [A.K. e.a. t. Rusland](#) - 7 mei 2024 – [49014/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0507JUD004901416](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Ontslag docent – Seksuele geaardheid

Samenvatting onder: [Discriminatie en gelijke behandeling](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-4/23 \(Mirin\)](#) – 7 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – **Grote Kamer – **Roemenië** – [ECLI:EU:C:2024:385](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Artikel 21, lid 1, VWEU – Artikelen 7 en 45 Handvest – Burgerschap van de Unie – Inwoner VK die de nationaliteit heeft van het VK en van lidstaat – Weigering van de autoriteiten van de tweede staat om in de geboorteakte wijzigingen van voornaam en gender op te nemen die in de eerste staat rechtmatig zijn verkregen – Nationale regeling op grond waarvan een akte van de burgerlijke stand alleen op basis van een definitieve rechterlijke beslissing kan worden gewijzigd – Gevolgen Brexit

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en Unieburgerschap](#)

OVERIG

Homophobic hate speech and article 17 ECHR: the evolving approach of the European Court of human rights ([ECHRSO](#))

EHRM factsheets en guides

- [Homosexuality: criminal aspects](#)
- [Sexual orientation issues](#)

Luchtvaart

HvJ – ARREST – [C-405/23 \(Touristic Aviation Services\)](#) – 16 mei 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:408 – geen conclusie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Luchtvaartclaim – Buitengewone omstandigheden – Gebrek aan bagagepersoneel

Passagiers hebben vertraging opgelopen door een tekort aan bagagepersoneel. Zij vorderen schadevergoeding. Volgens de vliegtuigmaatschappij is er sprake van een buitengewone omstandigheid. Nederland heeft in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat de luchthavenexploitant die verantwoordelijk is voor het inladen van de bagage in de vliegtuigen over onvoldoende personeel beschikt, een „buitengewone omstandigheid” in de zin van deze bepaling kan vormen. Een luchtvaartmaatschappij waarvan de vlucht een aanzienlijke vertraging heeft gehad ten gevolge van een dergelijke buitengewone omstandigheid, wordt evenwel slechts vrijgesteld van haar verplichting om de passagiers een compensatie te betalen krachtens artikel 7 van deze verordening indien zij aantoont dat deze omstandigheid zelfs niet kon worden vermeden indien alle redelijke maatregelen waren genomen en dat zij de aan de situatie aangepaste maatregelen heeft getroffen om de gevolgen ervan te voorkomen.

- E Rights of air passengers: the shortage of airport staff for loading baggage which caused a long delay of a flight may constitute an "exceptional circumstance" ([persbericht](#))

GERECHT – ARREST – [T-28/22 \(Ryan air\)](#) – 8 mei 2024 – ECLI:EU:T:2024:301 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 107, lid 3, onder c), VWEU – Staatssteun – Duitse markt voor luchtvervoer – Herstructureringssteun van Duitsland aan een luchtvaartmaatschappij – Wijziging van de voorwaarden van de door Duitsland verstrekte leningen en gedeeltelijke afschrijving van schuldvorderingen – Besluit om geen bezwaar te maken – Beroep tot nietigverklaring – Procesbevoegdheid – Ontvankelijkheid – Bescherming van procedurele rechten – Ernstige moeilijkheden — Punt 67 van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden – Lastendeling

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-220/24 \(Aeroportul Internațional „Avram Iancu” Cluj\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over toegang tot de **grondafhandelingsmarkt op luchthavens, richtlijn 96/67/EG en artikel 102 VWEU - ECER**

WIKI

- [Wiki luchtvaartclaims](#)

Manipulatiesoftware auto's

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-276/20 (B), verwijzing uit **Duitsland** over **dieselschandaal**, begrip **doeltreffende en afschrikkende** sanctie, **doeltreffendheidsbeginsel** en de **verenigbaarheid met het Handvest**, in het kader van de eerdere verwijzing over schadevergoeding voortkomend uit het "dieselschandaal" - [ECER](#)

Mededinging

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-133/24 (CD Tondela e.a), verwijzing uit **Portugal** over **beroepsvoetbal** in Portugal, **COVID-19**, **werknemers** en **mededinging** - [ECER](#)
- C-220/24 (Aeroportul Internațional „Avram Iancu” Cluj), verwijzing uit **Roemenië** over toegang tot de **grondafhandelingsmarkt op luchthavens**, **richtlijn 96/67/EG** en **artikel 102 VWEU**
- C-229/24 (Brännelius), verwijzing uit **Zweden** over **openbaarmaking gunningsbesluit**, **handelen met voorkennis** en **marktmisbruik** – [ECER](#)
- C-245/24 (LUKOIL Bulgaria et LUKOIL Neftohim Burgas), verwijzing uit **Bulgarije** over **misbruik van machtspositie**, **bundeling van gedragingen**, **Bronner-toets**, **Richtlijn 1/2003** en **Handvest** - [ECER](#)

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – CONCLUSIE – C-188/23 (Conti 11. Container Schifffahrt II) – 16 mei 2024 – A-G Căpeta – Grote Kamer – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:410 – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 1013/2006 – Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan – Toepassingsgebied – Chemische brand en explosies op volle zee – Uitlegging van arrest C-689/17

Na een ongeluk met een containerschip op de Atlantische oceaan is het schip naar Duitsland gesleept. De bevoegde Duitse autoriteiten hebben gelast dat de procedure van voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming in de zin van verordening (EG) nr. 1013/2006 werd opgestart voordat het schip verder mocht worden gesleept naar Roemenië om (een deel van) het gevaarlijke en toxische afval te laten verwijderen en het schip te laten herstellen. Het Hof heeft in 2019 in de zaak Conti 11. Container Schifffahrt (C-689/17) bepaald dat deze procedure niet vereist was. In de onderhavige zaak gaat het om de vraag naar uitlegging van dit eerdere arrest in de zaak Conti 11. Container Schifffahrt, namelijk of verordening nr. 1013/2006 als gevolg van dit arrest mogelijk onverenigbaar is met de verplichtingen van de Europese Unie krachtens het Verdrag van Bazel en zo neen, of het Land Niedersachsen dan terecht aan Conti de kennisgevings- en toestemmingsprocedure van deze verordening heeft opgelegd.

A-G geeft het Hof in overweging: Bij het onderzoek van de eerste vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 1, lid 3, onder b), van verordening (EG) nr. 1013/2006 kunnen aantasten.

Artikel 1, lid 3, onder b), van verordening nr. 1013/2006 moet aldus worden uitgelegd dat residuen in de vorm van schroot en met slib en ladingresiduen vervuild bluswater, die zijn voortgekomen uit averij op

zee, niet langer mogen worden beschouwd als ‚afvalstoffen die aan boord van [...] schepen zijn ontstaan’ in de zin van deze bepaling zodra een schip met dergelijke afvalstoffen aan boord in een haven van een lidstaat is aangekomen.

Vanaf dat ogenblik is elke overbrenging van deze afvalstoffen onderworpen aan de in verordening nr. 1013/2006 neergelegde procedure van voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming.

HvJ – CONCLUSIE – C-23/23 (Commissie/Malta) – 30 mei 2024 – A-G Ćapeta – Malta – ECLI:EU:C:2024:444 – conclusie

Richtlijn 2009/147/EG – Behoud van de vogelstand – Vangen van levende dieren – Afwijkende regeling die het vangen van vinkachtigen toestaat – Afwijking ten behoeve van onderzoeksdoeleinden – Nauwkeurige en passende motivering – Ontbreken van een bevredigend alternatief

In 2009 verbood Malta het vangen van vinkachtigen. In 2014 besloot deze lidstaat echter gebruik te maken van de afwijking van artikel 9, lid 1, onder c), van de vogelrichtlijn om het recreatief vangen van zeven soorten wilde vinkachtigen toe te staan. Het Hof heeft in arrest C-557/15 geoordeeld dat deze afwijking niet voldeed aan de voorwaarden voor die afwijking. In oktober 2020 heeft Malta het „vinkenproject” vastgesteld. Dit omvat het levend vangen van dezelfde zeven vinkachtigen als die welke zijn genoemd in de wetgeving waarbij het recreatief vangen werd toegestaan, maar de vangst in het kader van het vinkenproject is bedoeld als onderdeel van een onderzoeksproject. Volgens de Europese Commissie is het vinkenproject slechts een „dekmantel” om voortzetting mogelijk te maken van het recreatief vangen van vinkachtigen dat het Hof in strijd achtte met de vogelrichtlijn in de zaak Commissie/Malta. De Commissie heeft bijgevolg de inbreukprocedure ingeleid op grond van artikel 258 VWEU, die heeft geleid tot het onderhavige geding.

A-G geeft het Hof in overweging: vast te stellen dat Malta de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 5 en artikel 8, lid 1, van richtlijn 2009/147/EG, gelezen in samenhang met artikel 9, lid 1, van die richtlijn, doordat zij een afwijkende regeling heeft vastgesteld op grond waarvan zeven soorten wilde vinkachtigen [...] levend mogen worden gevangen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-224/24 (Società Eredi Raimondo Bufarini), verwijzing uit **Italië** over **verwerking van gevaarlijk als niet-gevaarlijk afval**, definities van **richtlijn 2012/18** en **de kennisgeving van de informatie** – ECER
- C-236/24 (Provincie Oost-Vlaanderen et Sogent), verwijzing uit **België** over **milieueffectbeoordeling**, de “**no-conflict-of-interest**” regel uit **richtlijn 2011/92/EU** en de **Belgische omzetting** daarvan - ECER

EHRM factsheets en guides

- Environment
- Climate change
- Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l’homme - Environnement

Overlevering en uitlevering

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-215/24 \(Fira\)](#), verwijzing uit **Portugal** over een **Europees aanhoudingsbevel**, met name of de opgelegde straf opgeschort kan worden bij de erkenning van de straf door de uitvoerende staat – [ECER](#)

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – ARREST – [C-115/22 \(Nada e.a.\)](#) – 7 mei 2024 – **Grote Kamer** – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2024:384](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Ontvankelijkheid – Begrip ‘rechterlijke instantie’ – Nationale arbitragecommissie bevoegd voor dopingbestrijding in de sport – Criteria – Onafhankelijkheid van het verwijzende orgaan – Beginsel van effectieve rechterlijke bescherming – Niet-ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

HvJ – ARREST – [C-673/22 \(INSS\)](#) – 16 mei 2024 – Spanje – [ECLI:EU:C:2024:407](#) – geen [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2019/1158 – Sociaal beleid – Evenwicht tussen werk en privéleven van ouders – Eenoudergezin – Gelijke behandeling ten opzichte van tweeoudergezinnen – Verlenging van het zwangerschapsverlof – Ouderschapsverlof – Niet-ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

Wiki

- [Wiki prejudiciële procedure bij het HvJ](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – [Contrada t. Italië \(nr. 4\)](#) – 23 mei 2024 – [2507/19](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0523JUD000250719](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Huiszoekingen – Telefoontap

Klager is een Italiaanse burger en voormalig politieagent, hoofdsecretaris van de Anti-Maffia Commissie en later adjunct-directeur van de Civiele Inlichtingendienst. In 2008 is klager veroordeeld voor het ondersteunen van de maffia organisatie bekend als “Costa Nostra”.

In 2017 begon een strafrechtelijk onderzoek naar de moord op een politieagent in 1989. Deze agent maakte deel uit van een undercover inlichtingendienst eenheid en zou – net zoals klager – door de Costa Nostra zijn gecorrumpereerd. Tijdens dat onderzoek zijn vijf telefoonlijnen die door de klager werden gebruikt, werden afgeluisterd. De onderzoeken waren gericht op drie personen: twee vermeende leden van de Costa Nostra en een politieagent. De klager zelf was geen verdachte. In 2018 werd een huiszoeking bij de klager gestart omdat uit de tap bleek dat de klager documenten had opgeslagen die mogelijk van belang waren in het onderzoek. Bij het lezen van het huiszoekingsbevel ontdekte de klager dat zijn telefoonlijnen waren afgeluisterd en dat gesprekken waren opgenomen. Hij beweerde geen afschriften van de relevante rechterlijke beslissingen te hebben ontvangen.

Klager doet een beroep op een ongerechtvaardigde inmenging in zijn rechten op basis van artikel 8 EVRM en het gebrek aan een effectieve rechterlijke toetsing van de bestreden maatregelen.

Huiszoekingen

Het Hof constateert dat het Italiaanse Wetboek van Strafvordering de mogelijkheid biedt om een verzoek tot herziening van een huiszoekingsbevel in te dienen, mits er daadwerkelijk goederen in beslag waren genomen. In die procedure kan de rechter oordelen over de rechtmatigheid en noodzakelijkheid van de huiszoeking. Indien huiszoeking onrechtmatig door de rechter was bevonden, had de klager vervolgens het huiszoekingsbevel kunnen laten intrekken en alle inbeslaggenomen voorwerpen, kunnen terugkrijgen. Het Hof acht deze procedure in onderhavige zaak een passend rechtsmiddel is voor de vermeende schending van artikel 8 EVRM. Het Hof concludeert daarom dat de klacht over de huiszoeking van het huis van de verzoeker niet-ontvankelijk wegens niet-uitputting van binnenlandse rechtsmiddelen.

De telefoontap

Het Hof merkt allereerst op dat de klager slachtoffer is geweest van een inmenging in zijn recht op grond van artikel 8 EVRM. Die inmenging had een wettelijke basis in de Italiaanse wet en het Hof is verder van oordeel dat de wet voldoende nauwkeurig aangaf welke personen konden worden afgeluisterd en onder welke omstandigheden en voorwaarden, waardoor het voldoet aan de voorspelbaarheidseis.

In deze zaak ging het echter om de vraag of de klager, die niet verdacht was, dezelfde adequate en effectieve waarborgen tegen misbruik kreeg als verdachten. In dat verband merkt het Hof op dat de Italiaanse wet bepaalt dat verdachten onmiddellijk op de hoogte worden gesteld wanneer de af luisteracties zijn beëindigd en toegang tot de gerelateerde opnamen en transcripties ontvangen. Deze voorziening bestaat echter niet voor derden die zijn getapt. In dit opzicht heeft het Hof eerder geoordeeld dat het onthouden van een effectieve mogelijkheid om zo'n maatregel achteraf aan te vechten, de betrokken persoon ook van een belangrijke waarborg tegen misbruik berooft.

Het Hof concludeert dat de Italiaanse wet aan de klager geen adequate en effectieve waarborgen tegen misbruik bood. Er is dus sprake van een schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – Pietrzak en Bychawska-Siniarska e.a. t. Polen – 28 mei 2024 – 72038/17 – 25237/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0528JUD007203817 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Geheim toezicht door Polen – Onafhankelijke toets – Antiterrorisme wetgeving – Drie inbreuken op artikel 8

Klagers – vijf Poolse staatsburgers waarvan één advocaat en de rest werknemers van of experts voor NGO's – klagen dat het nieuw ingevoerde regime van geheim toezicht inbreuk maakt op artikelen 8 en 13 van het Verdrag. Zij klagen met name dat het nationale recht niet voorziet in een rechtsmiddel dat personen die menen dat zij aan geheim toezicht zijn onderworpen in staat stelt daarover een klacht in te dienen en de rechtmatigheid ervan te laten toetsen.

Gelet op het geheime karakter en de ruime werkingssfeer van de betreffende wetgeving en het ontbreken van een beroepsmogelijkheid voor personen die menen dat zij aan geheim toezicht zijn onderworpen, acht het Hof het passend om de betrokken wetgeving in abstracto te onderzoeken. Het Hof concludeert dat de betreffende wetgeving op zichzelf reeds een inbreuk op artikel 8 van het Verdrag oplevert. Bovendien biedt de nationale wetgeving niet voldoende waarborgen tegen buitensporige gebruik van het toezicht. Het ontbreken van dergelijke waarborgen wordt onvoldoende gecompenseerd door de huidige mogelijkheden tot rechterlijke toetsing. Het nationale stelsel van operationele controle voldoet daarmee, als geheel, niet aan de vereisten van artikel 8.

Ook de nationale wetgeving die de verplichtingen regelt van ICT-aanbieders om communicatiegegevens te bewaren, biedt onvoldoende waarborgen.

Ten slotte concludeert het Hof dat de bepalingen inzake geheim toezicht in de antiterrorismewet evenmin voldoen aan de vereisten van artikel 8 van het Verdrag, waarbij het onder andere opmerkt dat noch het opleggen van geheim toezicht, noch de toepassing ervan gedurende de eerste periode van drie maanden wordt getoetst door een onafhankelijk orgaan.

HvJ – CONCLUSIE – C-432/23 (Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg) – 30 mei 2024
– Luxemburg – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2024:446 – conclusie

Richtlijn 2011/16/EU – Artikel 7 Handvest – Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen – Verzoek van de belastingdienst van een andere lidstaat om inlichtingen – Afgifte van documenten door een advocaat – Beroepsgeheim van de advocaat – Evenredigheid van de afgifte van documenten betreffende diensten die zijn verleend op het gebied van advisering in vennootschapsrechtelijke aangelegenheden

Onder welke voorwaarden kan een belastingdienst, in het kader van een uitwisseling van inlichtingen op verzoek, informatie opvragen bij een advocaat gelet op het belang van de bescherming van de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaten en hun cliënten?

De A-G belicht onder meer het volgende: volgens artikel 7 van het Handvest heeft eenieder recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie. Dit voorschrift komt overeen met artikel 8, lid 1, van het EVRM. Overeenkomstig artikel 52, lid 3, van het Handvest moet het Hof bij zijn uitlegging van artikel 7 van het Handvest dus ook rekening houden met artikel 8, lid 1, EVRM, zoals uitgelegd door het EHRM, als minimumbeschermingsniveau. Artikel 8, lid 1, EVRM en artikel 7 van het Handvest kennen specifieke bescherming toe aan het beroepsgeheim van de advocaat. Dit wordt met name gerechtvaardigd door het feit dat advocaten een fundamentele taak hebben in een democratische samenleving, namelijk justitiabelen verdedigen.

Ten eerste volgt hieruit dat elke justitiabele de mogelijkheid moet hebben in alle vrijheid een advocaat te raadplegen om van hem onafhankelijk juridisch advies te verkrijgen. Ten tweede moet de advocaat loyaal zijn jegens zijn cliënt. Het behoort tot de essentie van de beroepsactiviteit van een advocaat dat zijn cliënt hem geheimen toevertrouwt en dat hij andere vertrouwelijke informatie ontvangt. De cliënt mag redelijkerwijs verwachten dat deze communicatie privé en vertrouwelijk blijft. Indien de geheimhouding van de informatie niet gewaarborgd is, kan er geen vertrouwen ontstaan. Om die reden is het beroepsgeheim niet alleen een grondrecht, maar ook een fundamentele plicht van advocaten.

Ten slotte zijn advocaten niet alleen belangenvertegenwoordigers van hun cliënten, maar ook onafhankelijke medewerkers bij de rechtspleging. Het beroepsgeheim van advocaten beschermt dus niet alleen de individuele belangen van advocaten en hun cliënten, maar ook het algemeen belang dat bestaat bij een rechtspleging die voldoet aan de eisen van de rechtsstaat. Bijgevolg is de specifieke bescherming van het beroepsgeheim van advocaten ook een uiting van het beginsel van de rechtsstaat waarop de Europese Unie volgens artikel 2 VEU berust.

De A-G concludeert dat een nationale regeling op grond waarvan advisering en vertegenwoordiging door een advocaat in belastingzaken, met uitzondering van het fiscale strafrecht, algemeen niet onder de bescherming van het beroepsgeheim van de advocaat valt en die daarom ook geen afweging in individuele gevallen toestaat, in strijd is met artikel 7 van het Handvest.

A-G geeft het Hof in overweging: Een juridisch advies van een advocatenkantoor in vennootschapsrechtelijke aangelegenheden – bijvoorbeeld met het oog op de oprichting van een investeringsconstructie voor vennootschappen – valt onder de bescherming van het door artikel 7 van het Handvest gewaarborgde beroepsgeheim van de advocaat.

Een bevel dat de bevoegde fiscale autoriteit uitvaardigt jegens een advocatenkantoor in verband met de uitwisseling van inlichtingen op verzoek, waarbij deze autoriteit mededeling verlangt van grosso modo alle documenten over bepaalde transacties en de betrokkenheid van het advocatenkantoor daarbij, vormt een inmenging in het door artikel 7 van het Handvest gewaarborgde recht op eerbiediging van de communicatie tussen advocaten en hun cliënten.

Richtlijn 2011/16 is verenigbaar met artikel 7 en artikel 52, lid 1, van het Handvest, ook al bevat zij, afgezien van artikel 17, lid 4, geen enkele bepaling die in het kader van het stelsel van uitwisseling van inlichtingen op verzoek een inmenging in de vertrouwelijkheid van de uitwisseling van informatie tussen advocaten en hun cliënten toestaat en die zelf de omvang van de beperking op de uitoefening van het

betrokken recht afbakent. In artikel 17, lid 4, van richtlijn 2011/16 wordt de lidstaten namelijk voldoende discretionaire bevoegdheid gelaten om aan de eisen van artikel 7 van het Handvest te voldoen.

De nationaalrechtelijke bepalingen van elke lidstaat kunnen en moeten de voorwaarden, de omvang en de grenzen van de medewerkingsplicht van advocaten als bezitters van informatie bij de toepassing van de uitwisseling van inlichtingen op verzoek overeenkomstig richtlijn 2011/16 regelen. In dit verband moet het nationale recht de bevoegde autoriteit met name de mogelijkheid bieden om in individuele gevallen een afweging te maken tussen, enerzijds, de doelstellingen van algemeen belang en, anderzijds, de bescherming van het beroepsgeheim van de advocaat. Aangezien het Luxemburgse recht een dergelijke afweging in belastingzaken niet toestaat, verzet artikel 7 van het Handvest zich in zoverre tegen de toepassing van het nationale recht.

HvJ – CONCLUSIE – C-200/23 (Agentsia po vpisvaniyata) – 30 mei 2024 – A-G Medina – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:445 – conclusie

AVG (Verordening (EU) 2016/679) – Richtlijn (EU) 2017/1132 – Openbaarmaking in het handelsregister van een vennootschapsovereenkomst die persoonsgegevens bevat – Verwerkingsverantwoordelijke – Recht op wissing van persoonsgegevens

OL is vennoot in een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid naar Bulgaars recht, die op 14 januari 2021 in het handelsregister is ingeschreven. Bij de aanvraag tot inschrijving was een door de vennoten ondertekende vennootschapsovereenkomst van 30 december 2020 gevoegd. Deze overeenkomst, die OL's naam en voornaam, haar identificatienummer, het nummer en de datum en plaats van afgifte van haar identiteitskaart en haar vaste adres bevat, is ingeschreven en ter beschikking van het publiek gesteld zoals zij is overgelegd. OL heeft het Bulgaars agentschap voor registraties verzocht om haar persoonsgegevens in de vennootschapsovereenkomst te schrappen. Het agentschap heeft dat geweigerd met de motivering dat OL hiertoe een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van de vennootschapsovereenkomst moest overleggen waarin de persoonsgegevens van de vennoten, met uitzondering van de wettelijk verplichte gegevens, onleesbaar waren gemaakt. Eerst dan kon het verzoek tot schrapping worden ingewilligd. OL komt hiertegen in beroep.

Het agentschap voert bij de verwijzende rechter onder meer aan dat het niet bevoegd is om zelf de inhoud te wijzigen van de akten die het ontvangt voor inschrijving in het register. OL stelt dat het agentschap als verwerkingsverantwoordelijke zijn eigen verplichtingen inzake schrapping niet aan anderen kan opleggen.

De Bulgaarse, de Duitse, de Ierse, de Italiaanse, de Poolse en de Finse regering alsmede de Commissie hebben schriftelijke en/of mondelinge opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, punt 7, en artikel 26, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die belast is met het bijhouden van het handelsregister van een lidstaat en die krachtens het recht van die staat moet zorgen voor de openbaarmaking van de akten die haar worden overgemaakt in het kader van een aanvraag tot inschrijving van een vennootschap in dit register, als enige verantwoordelijk is voor de terbeschikkingstelling aan het publiek van de in deze akten vervatte persoonsgegevens, zelfs wanneer het gaat om gegevens waarvan de openbaarmaking niet is vereist en die overeenkomstig dit recht hadden moeten worden verwijderd voordat de akten aan deze autoriteit werden overgemaakt.

Verordening 2016/679, en met name artikel 17 en artikel 23, lid 1, ervan, verzet zich tegen een nationale wetgeving of praktijk die het recht van een natuurlijke persoon om van de autoriteit die belast is met het bijhouden van het handelsregister van een lidstaat wissing te verkrijgen van hem betreffende persoonsgegevens in akten die in dit register ter beschikking van het publiek worden gesteld, afhankelijk stelt van procedureregels die vereisen dat een kopie van de betrokken akte wordt overgelegd waaruit deze gegevens zijn verwijderd. In haar hoedanigheid van verwerkingsverantwoordelijke kan deze

autoriteit niet worden ontheven van haar verplichting om zo spoedig mogelijk een dergelijk verzoek tot wissing in te willigen op de enkele grond dat zij geen dergelijke kopie heeft ontvangen.

Richtlijn (EU) 2017/1132, en met name artikel 16, leden 2 tot en met 4, ervan, gelezen in samenhang met overweging 8 van deze richtlijn, kan niet aldus worden uitgelegd dat zij de vaststelling van dergelijke procedureregels toestaat. Deze richtlijn verzet er zich niet tegen dat de autoriteit die belast is met het bijhouden van het handelsregister van een lidstaat, een verzoek inwilligt tot wissing van persoonsgegevens die niet vereist zijn door de wetgeving van deze lidstaat en die zijn opgenomen in een akte die in dit register ter beschikking van het publiek is gesteld, door zelf die gegevens uit deze akte te verwijderen en een kopie van de niet-aangepaste versie van de akte in het in artikel 16, lid 1, van deze richtlijn bedoelde dossier te bewaren.

GERECHT – ARREST – [T-375/22 \(Izuzquiza\)](#) – 8 mei 2024 – [ECLI:EU:T:2024:296](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Verordening (EU) 2018/1725 – Toegang tot documenten – Bescherming van persoonsgegevens – Documenten betreffende de aan een parlements lid betaalde vergoedingen en onkosten en de salarissen en vergoedingen van zijn parlementaire medewerkers – Weigering van toegang – Noodzaak om persoonsgegevens voor een specifiek doel in het openbaar belang door te zenden

Samenvatting onder: [Toegang tot documenten](#)

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#)
- [Personal data protection](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – [Saakashvili t. Georgië](#) – 23 mei 2024 – [6232/20](#) – [22394/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0523JUD000623220](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Klager was van 2004 tot 2013 president van Georgië. Daarna is hij in twee strafzaken veroordeeld tot een gevangenisstraf van in totaal 6 jaar. De eerste strafzaak zag op de aanval van een parlements lid in 2005, die door zes gewapende mannen uit zijn auto was getrokken en in elkaar was geslagen, waardoor het parlements lid permanente schade aan zijn gezicht opliep. Klager werd schuldig bevonden aan medeplichtigheid aan mishandeling en misbruik van autoriteit. De tweede strafzaak zag op het verlenen van gratie door klager aan vier voormalige hoge ambtenaren van het ministerie van binnenlandse zaken,

die in 2006 waren veroordeeld voor moord van een man (verder: 'de moordzaak') die hun collega's had beledigd. Daarbij werd bewezen geacht dat klager de gratie had beloofd in ruil voor het verzwijgen van bepaalde feiten die betrekking hadden op de moordzaak. Klager werd veroordeeld voor het misbruiken van zijn bevoegdheden.

Klager betoogt dat art. 6 EVRM is geschonden, omdat de veroordelingen waren gebaseerd op twee getuigen die alleen informatie 'van horen zeggen' hadden en zijn politieke tegenstanders waren, waardoor die onbetrouwbaar waren. Ook zou de rechter niet onafhankelijk en onbevooroordeeld zijn, omdat die in 2006 de assistent was van de rechters in de moordzaak. Verder vindt klager dat art. 7 EVRM is geschonden, omdat niet voorzienbaar was dat hij voor het uitvoeren van zijn presidentiële bevoegdheid, de gratieverlening, strafrechtelijk vervolgd zou worden. Tot slot vindt hij dat art. 18 EVRM is geschonden, omdat sprake was van een politieke vervolging.

Het EHRM overweegt als volgt.

Art. 6 EVRM is niet geschonden, nu de getuigen alleen over eigen waarnemingen hebben verklaard en niet van horen zeggen. Er was voorts voldoende steunbewijs. De persoonlijke animositeit tussen klagers en de getuigen is onvoldoende om de betrouwbaarheid van de getuigenverklaringen onderuit te halen: de nationale rechter heeft hier gemotiveerde overwegingen aan gewijd.

Ook is niet gebleken dat de rechter niet onafhankelijk of onbevooroordeeld was. De rechter bood in de moordzaak slechts administratieve en technische ondersteuning als juridisch assistent, waardoor niet gesteld kan worden dat hij toen betrokken was bij het beoordelen van de strafbare feiten. Verder was klager geen partij in de moordzaak en was er geen sterk verband tussen de twee strafzaken. Ook kan van een professionele rechter verwacht worden dat hij afstand neemt van eerdere persoonlijke of professionele ervaringen wanneer hij een dergelijke belangrijke zaak als de onderhavige behandelt.

Art. 7 EVRM is ook niet geschonden. Gelet op de (grond)wettelijke kaders was er voor klager geen legitieme verwachting dat hij immuun zou zijn voor alle handelingen die hij vanuit zijn presidentiële bevoegdheden uitvoerde. Bovendien had het klager duidelijk moeten zijn dat zijn beslissing om samen te spannen met mensen die ofwel een moord pleegden ofwel de moord wilden verhullen serieuze consequenties zou hebben.

De klacht m.b.t. art. 18 EVRM wordt niet-ontvankelijk verklaard, nu daarvoor geen aanwijzingen waren. De politieke rivaliteit tussen de politieke partij van klager en de nieuwe regeringspartijen is daarvoor onvoldoende.

EHRM – ARREST – Zarema Musayeva e.a. t. Rusland – 28 mei 2024 – 4573/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0528JUD000457322 – persbericht – arrest

Artikelen 2, 3, 5, 6 en 13 EVRM – Eerlijk proces – Vergelding wegens mensenrechtenactivisme familie – Schending

Voormalige rechter in het hooggerechtshof van de Republiek Tsjetsjenië, zijn vrouw en hun dochter, stonden op het punt uit Rusland te emigreren, toen de politie binnenviel, en mevrouw meenam. Zij werd 2.000 km verderop gevangen gezet, en strafrechtelijk vervolgd, dit alles tegen de achtergrond van publieke doodbedreigingen tegen de hele familie, door hooggeplaatste Tsjetsjeense autoriteiten, onder wie de president.

Het EHRM oordeelt dat de arrestatie en detentie arbitrair waren, en bedoeld als vergelding jegens de familie, die betrokken is bij mensenrechtenactivisme en oppositieactiviteiten in Tsjetsjenië. De overhaaste bestuurlijke procedure, zonder juridische bijstand en terwijl klaagster overduidelijk medisch niet in orde was (zij was tijdens de zitting buiten bewustzijn geraakt), was in strijd met de vereisten van een eerlijk proces. Het Hof concludeert unaniem tot schending van artikel 2 (recht op leven), artikel 3 (verbod van foltering), artikel 5 lid 1 (recht op vrijheid en veiligheid), artikel 6 lid 1 (recht op een eerlijk

proces) en artikel 18 (inperking van de toepassing van beperkingen op rechten) van het EVRM, en ten slotte, omdat mevrouw lijdt aan diabetes, en updates van de medische behandeling niet meer werden gegeven, tot schending van artikel 34 (het recht van individuele verzoekschriften) EVRM.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Zegerius t. Nederland – 46836/18 – 15 mei 2024 – ECLI:CE:ECHR:2024:0514DEC004683618 – [beslissing](#)

Artikel 6 EVRM – Getuigenverklaring – Recht op eerlijk proces

De klacht gaat over het feit dat de veroordeling van klager wegens medeplegen van een inbraak voorafgegaan door geweld en bedreiging met geweld in beslissende mate was gebaseerd op een verklaring van N. aan de politie, terwijl klager die getuige in de procedure voor het Gerechtshof niet heeft kunnen horen. In hoger beroep heeft klager niet verzocht om N. te horen, maar verzocht om de door zijn medeverdachten voorgestelde getuigen te horen. Het verzoek van een medeverdachte om N. te ondervragen is door het hof toegewezen. Het bleek echter dat hij was teruggekeerd naar Polen en ondanks een verzoek om juridische bijstand aan de Poolse autoriteiten was het niet gelukt om N. te horen. Het hof heeft zich gebaseerd op de verklaring van N. afgelegd bij de politie als bewijs voor de veroordeling van de klager. Het oordeelde dat afgetapte telefoongesprekken en heimelijk opgenomen gesprekken “sterke aanwijzingen” vormden voor de betrokkenheid van klager bij de hem ten laste gelegde misdrijven en dat bevestiging van deze aanwijzingen werd gevonden in twee getuigenverklaringen, waaronder die van N.

Het Hof oordeelt dat niet kan worden gezegd dat de strafprocedure tegen klager, in haar geheel beschouwd, oneerlijk is verlopen door de toelating van de verklaring van N. tot het bewijs. De klacht is kennelijk ongegrond en niet ontvankelijk.

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

EHRM – ARREST – Patricolo e.a. t. Italië – 23 mei 2024 – 37943/17 – ECLI:CE:ECHR:2024:0523JUD003794317 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Schending van het recht op toegang tot de rechter tijdens overgangperiode van op papier naar digitaal procederen

Klagers – vier Italiaanse staatsburgers – klagen dat het niet ontvankelijk verklaren van hun cassatieberoep wegens het niet voldoen aan formele vereisten en termijnen excessief formalisme en een niet rechtvaardige restrictie van hun recht op toegang tot de rechter oplevert.

Het Hof acht deze klacht ongegrond ten aanzien van twee van de klagers (zij hadden niet binnen de termijn cassatie ingesteld), maar gegrond ten aanzien van de andere twee. Deze klagers hadden wel binnen de termijn cassatie ingesteld, maar hadden geen verklaring overgelegd dat de papieren kopie van het betekeningsexploot een authentieke kopie van het origineel was. Om die reden had de Hoge Raad van Italië hun cassatieberoep niet-ontvankelijk verklaard. Het Hof oordeelt dat – in de context van de overgang van op papier naar digitaal procederen – bij het aanpassen van vormvereisten die zijn

bedacht voor papieren documenten op digitale documenten, een zekere mate van flexibiliteit nodig is. Onder deze omstandigheden was het niet-ontvankelijk verklaren van de cassatieberoepen, zonder klagers de kans te geven het betekeningsexploot later alsnog in te dienen, verder gegaan dan het doel van de regel (het waarborgen van rechtszekerheid en een goede rechtsbedeling).

EHRM – BESLISSING – M.M. t. Frankrijk – 23 mei 2024 – 13303/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416DEC001330321 – persbericht – beslissing

Artikel 6 EVRM – Universaliteitsbeginsel en immuniteit staatshoofd – Klacht niet-ontvankelijk

De zaak ziet op de weigering van de Franse rechterlijke instanties om een strafrechtelijk onderzoek te openen (met klager als civiele partij) tegen de Egyptische president al-Sisi bij een officieel bezoek van de president aan Frankrijk in 2014. Klager, een Egyptisch staatsburger woonachtig in de Verenigde Staten, stelt ernstig gewond te zijn geraakt aan zijn oog door een projectiel dat door een Egyptische legerofficier in Caïro is afgevuurd tijdens het neerslaan van protesten tegen de staatsgreep in 2013. Met een beroep op het procedurele aspect van artikel 3 EVRM betoogt klager dat de Franse autoriteiten, door te weigeren zijn klacht als civiele partij te onderzoeken, hun verplichting om beschuldigingen van foltering te onderzoeken, niet zijn nagekomen. Met een beroep op artikel 6, lid 1, van het EVRM stelt hij tevens dat inbreuk is gemaakt op zijn recht op toegang tot de rechter.

Het EHRM concludeert dat de betrokken feiten niet onder de territoriale rechtsmacht van Frankrijk vallen en er geen sprake is van bijzondere omstandigheden die extra territoriale rechtsmacht vestigen op grond waarvan er een verplichting zou bestaan voor de Franse autoriteiten om zelf een onderzoek te starten naar de vermeende gevallen van foltering in Egypte. Dit onderdeel van de klacht is daarom *ratione loci* onverenigbaar met de bepalingen van het EVRM en als zodanig niet-ontvankelijk.

Het Hof stelt verder vast dat art. 6, lid 1 EVRM van toepassing is op de feiten in de onderhavige zaak waarbij een civiele procedure is gestart. Het Hof concludeert met de nationale rechter dat president al-Sisi op grond van het internationale gewoonterecht diplomatieke immuniteit genoot voor strafrechtelijke vervolging. Hierbij benadrukt het Hof dat het absolute karakter van persoonlijke immuniteit niet impliceert dat het recht op toegang tot de rechter zoals bedoeld in art. 6 EVRM volledig is beperkt. Het Hof acht het oordeel van de nationale rechter in dit verband niet kennelijk onredelijk of willekeurig en is van oordeel dat de beperking van het recht van klager op toegang tot de rechter niet onevenredig is aan het nagestreefde doel. Het EHRM acht de klacht hiermee kennelijk ongegrond en daarmee niet-ontvankelijk.

EHRM – BESLISSING – Amar t. Frankrijk – 23 mei 2024 – 4028/23 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416DEC000402823 – persbericht – beslissing

Artikel 6 EVRM – Geen schending – Klager geen slachtoffer in de zin van art. 34 EVRM

De zaak gaat over een tuchtprocedure tegen klager. Klager is Frans onderdaan en was ten tijde van de betreffende feiten plaatsvervangend officier van justitie bij het landelijk parket voor financiële delicten (PNF) in Frankrijk. In die hoedanigheid heeft hij aan verschillende zaken gewerkt tegen de voormalige Franse president Sarkozy, waaronder een aanklacht wegens omkoping van een lid van het Hof van Cassatie. In 2021 heeft de minister-president een klacht tegen klager ingediend bij de bevoegde tuchtcommissie (CSM) dat klager zijn ethische verplichtingen had geschonden. Aan het einde van de procedure heeft CSM aan de minister-president een advies uitgebracht waarin zij concludeert dat klager geen tuchtrechtelijk vergrijp had gepleegd en dus ook geen sanctie behoefde te worden opgelegd. Klager stelt dat CSM niet in was gegaan op zijn argumenten.

Het hof overweegt dat CSM een advies had uitgebracht waarin werd vastgesteld dat klager geen tuchtrechtelijk vergrijp had gepleegd en vervolgens is geen sanctie aan klager opgelegd. De minister-president heeft kennis genomen van dit advies. Het hof overweegt dat klager geen slachtoffer is in de zin van artikel 34 EVRM, van het gestelde verzuim om in te gaan op de verschillende argumenten die klager voor de CMS had aangevoerd. Klager is dan ook niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

HvJ – CONCLUSIE – C-185/23 (protectus) – 16 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – Grote Kamer – Slowakije – ECLI:EU:C:2024:409 – conclusie

Besluit 2013/488/EU – Artikelen 47 en 51 Handvest – Gerubriceerde informatie van de Europese Unie – EUIC – Veiligheidsmachtiging voor een vestiging – Intrekking van de machtiging – Toegang tot het dossier – Tenuitvoerlegging van het Unierecht

Verzoekster in het hoofgeding (protectus) komt op tegen de verwerping door de Slowaakse commissie bevoegd voor de toetsing van besluiten van de Slowaakse beveiligingsinstantie van het door protectus ingestelde beroep tegen het besluit van deze beveiligingsinstantie (hierna: „NBS”) tot intrekking van haar industrieel veiligheidsattest en tegelijkertijd, als gevolg van die intrekking, tot intrekking van haar industrieel veiligheidscertificaat. Naar Slowaaks recht is de houder van een industrieel *veiligheidsattest* gemachtigd tot toegang tot gerubriceerde informatie overeenkomstig het nationale recht. Het industrieel *veiligheidscertificaat* verleent de houder ervan toegang tot gerubriceerde informatie van de Europese Unie (hierna: „EUIC”).

Het besluit tot intrekking van het aan protectus verleende industrieel veiligheidsattest is genomen op grond dat met betrekking tot deze vennootschap een veiligheidsrisico was vastgesteld, deels op basis van gerubriceerde informatie. In dat besluit heeft de NBS bovendien geoordeeld dat de intrekking van dat attest noodzakelijkerwijs de intrekking van haar industrieel veiligheidscertificaat met zich meebracht, aangezien het nationale recht deze beide machtigingen aan elkaar koppelt.

Op het gebied van EUIC bestaat er nog geen regelgeving van de Unie met horizontale werking, maar zijn er wel door instellingen van de Unie zelf genomen besluiten. Bovendien is de bescherming van EUIC slechts gedeeltelijk en beperkt geregeld door het Unierecht. Op dit gebied steunt het Unierecht op reeds bestaande nationale systemen voor de bescherming van gerubriceerde informatie op basis van gelijkwaardige beschermingsniveaus.

In deze zaak gaat het over de te maken afweging tussen het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en de belangen die worden aangevoerd ter rechtvaardiging van de niet-openbaarmaking van bepaalde informatie, met name wanneer deze belangen verband houden met de nationale veiligheid. Het is de eerste keer dat het Hof wordt verzocht om duidelijkheid te verschaffen over die afweging met betrekking tot EUIC.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 51, lid 1, Handvest moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat het Unierecht ten uitvoer brengt wanneer een rechterlijke instantie van die lidstaat een rechtmatigheidsbeoordeling verricht van een besluit tot intrekking van een industrieel veiligheidscertificaat voor toegang tot gerubriceerde informatie van de Europese Unie, dat gelijkwaardig is aan een veiligheidsmachtiging voor een vestiging (VMV) in de zin van artikel 11 van besluit 2013/488/EU van de Raad van 23 september 2013 betreffende de beveiligingsvoorschriften voor de bescherming van gerubriceerde EU-informatie en van bijlage V erbij. In dit verband is het van geen belang dat de nationale regeling de geldigheid van dat industrieel veiligheidscertificaat koppelt aan die van een nationaal industrieel veiligheidsattest, voor zover de intrekking van dat certificaat is gebaseerd op de vaststelling dat de houder ervan een veiligheidsrisico vormt.

Artikel 47 Handvest moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling volgens welke een besluit tot intrekking van een VMV geen melding maakt van de eraan ten grondslag liggende gerubriceerde informatie en de belanghebbende rechtspersoon geen toegang heeft tot het

dossier van de nationale beveiligingsinstantie waarin die informatie is opgenomen, wanneer, ten eerste, de advocaat van die rechtspersoon inzage kan hebben in dit dossier, op voorwaarde dat die instantie daarmee instemt en hij de vertrouwelijkheid van de meegedeelde informatie waarborgt, ten tweede, de nationale rechter die de rechtmatigheid van dat besluit moet beoordelen volledige toegang heeft tot de in dat dossier opgenomen gerubriceerde informatie en, ten derde, genoemde rechtspersoon in kennis is gesteld van de essentie van de gronden die een toereikende grondslag kunnen vormen voor dat besluit.

Artikel 47 Handvest moet aldus worden uitgelegd dat het niet vereist dat een rechter die de rechtmatigheid moet beoordelen van een deels op gerubriceerde informatie gebaseerd besluit tot intrekking van een VMV, over de bevoegdheid moet beschikken om de rechtspersoon jegens wie dat besluit is genomen, toe te staan kennis te nemen van het dossier van de nationale beveiligingsinstantie waarin dergelijke informatie is opgenomen.

HvJ – CONCLUSIE – C-156/23 (Ararat) – 16 mei 2024 – A-G De La Tour – Nederland – Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond – ECLI:EU:C:2024:413 – [conclusie](#)

Richtlijn 2008/115/EG – Artikel 47 Handvest EU – Terugkeer van illegaal verblijvende derdelanders – Beginsel van non-refoulement – Handeling waarbij de bevoegde nationale autoriteit een verzoek om een in het nationale recht geregelde verblijfsvergunning afwijst en verwijst naar een eerder, definitief geworden terugkeerbesluit – Rechtmatigheid van de uitvoering van het terugkeerbesluit – Geactualiseerde beoordeling van de risico's in geval van verwijdering – Rechtsmiddelen – Verplichting van de rechterlijke autoriteit om ambtshalve na te gaan of het beginsel van non-refoulement wordt geschonden – Bescherming bij verwijdering – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en Unieburgerschap](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – C-115/22 (Nada e.a.) – 7 mei 2024 – Grote Kamer – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:384 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Ontvankelijkheid – Begrip ‚rechterlijke instantie‘ – Nationale arbitragecommissie bevoegd voor dopingbestrijding in de sport – Criteria – Onafhankelijkheid van het verwijzende orgaan – Beginsel van effectieve rechterlijke bescherming – Niet-ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoekster is een voormalig Oostenrijkse beroepssportster. Zij is schuldig bevonden aan het overtreden van de antidopingregels. Naar aanleiding daarvan heeft de Oostenrijkse nationale antidopingautoriteit op haar openbaar toegankelijke website verzoeksters naam, de details van de betreffende overtreding en de duur van verzoeksters schorsing gepubliceerd. In een arbitrageprocedure bij de onafhankelijke arbitragecommissie Wenen (‘Unabhängige Schiedskommission Wien, hierna ook: USK) heeft verzoekster de beslissing aangevochten van het onafhankelijke dopingagentschap Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH (NADA) om de sancties bekend te maken die aan verzoekster zijn opgelegd wegens overtreding van de nationale antidopingsregels. In dat kader heeft de USK de vraag gesteld of deze praktijk verenigbaar is met de AVG en of deze informatie een „gegeven over gezondheid” in de zin van artikel 9 AVG is. Aan de inhoud van die vragen komt het HvJEU echter niet toe: het Hof verklaart het verzoek niet-ontvankelijk; de USK kan niet worden aangemerkt als een

'rechterlijke instantie' in de zin van artikel 267 VWUE; de toepasselijke Oostenrijkse wetgeving garandeert namelijk niet dat de leden van de USK worden beschermd tegen rechtstreekse dan wel indirecte druk van buitenaf, waardoor twijfel kan rijzen over hun onafhankelijkheid, zodat deze instantie niet voldoet aan het externe aspect van het vereiste van onafhankelijkheid, dat eigen is aan een rechterlijke instantie. Vijf lidstaten, waaronder België hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Het verzoek om een prejudiciële beslissing van de Unabhängige Schiedskommission Wien (onafhankelijke arbitragecommissie), ingediend bij beslissing van 21 december 2021, is niet-ontvankelijk.

HvJ – ARREST – C-53/23 (Asociația "Forumul Judecătorilor din România") – 8 mei 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:388 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 19, lid 1, VEU – Artikelen 12 en 47 van het Handvest – Rechtsstaat – Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht – Mechanisme voor samenwerking en toetsing – Door Roemenië onderschreven ijkpunten – Bestrijding van corruptie – Onderzoek naar strafbare feiten die zijn gepleegd binnen het gerechtelijk apparaat – Beroep tegen de aanstelling van aanklagers die voor dit onderzoek bevoegd zijn – Procesbevoegdheid van beroepsverenigingen van magistraten

Verzoeksters zijn NGO's die zijn opgericht om een onafhankelijk, onpartijdig en doeltreffend gerechtelijk apparaat te waarborgen en om projecten ter verbetering, modernisering en hervorming van het gerechtelijk apparaat op te zetten, te ondersteunen, te coördineren en uit te voeren.

Verzoeksters hebben beroep ingesteld tot wettigheidstoetsing met het oog op de gedeeltelijke nietigverklaring van een beschikking van de procureur-generaal bij de PICCJ houdende aanstelling van verschillende openbare aanklagers die belast worden met het onderzoek naar en de vervolging van alle strafbare feiten die door rechters en openbare aanklagers zouden zijn gepleegd. Verzoeksters stellen dat wet nr. 49/2022, die de rechtsgrondslag voor de bestreden beschikking vormt, in strijd is met Unierecht.

Kunnen verenigingen van rechters en openbare aanklagers, die zijn opgericht ter bevordering van een onafhankelijk, onpartijdig en doeltreffend gerechtelijk apparaat, zich beroepen op artikel 2 en artikel 19, lid 1, VEU, gelezen in het licht van de artikelen 12 en 47 Handvest om aan te tonen dat zij locus standi hebben om bij een nationale rechter een beroep in te stellen ter bevordering van deze doelstellingen?

Hof: Artikel 2 en artikel 19, lid 1, VEU, gelezen in samenhang met de artikelen 12 en 47 van het Handvest, staan niet in de weg aan een nationale regeling die de ontvankelijkheid van een beroep tot nietigverklaring van de aanstelling van openbare aanklagers die bevoegd zijn voor strafvervolging tegen magistraten, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat er een rechtmatig particulier belang bestaat, en daardoor in de praktijk de mogelijkheid uitsluit dat een beroepsvereniging van magistraten een dergelijk beroep instelt ter verdediging van het beginsel van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

- Rule of Law: EU law does not require that professional associations of judges are granted the right to challenge decisions relating to the appointment of prosecutors ([persbericht](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)

Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling

EHRM – ARREST – [Tsaava e.a. t. Georgië - 7 mei 2024 - 13186/20 - 16757/20 - 20129/21 - 20175/21 - 39382/21](#)- [ECLI:CE:ECHR:2024:0507JUD001318620](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Op 20 en 21 juni 2019 demonstreerde voor het parlamentsgebouw in Tbilisi (Georgië) een groep mensen terwijl er binnen een Russisch Doemalid een speech aan het houden was. De demonstratie werd beëindigd door de politie. Klagers zijn 26 Georgiërs, zowel demonstranten als journalisten die de demonstratie vastlegden. Zij klagen bij het EHRM dat door de politie excessief geweld is gebruikt, waardoor zij verwondingen hebben opgelopen. Het EHRM bekijkt twee geweldsaspecten afzonderlijk: enerzijds het gebruik van rubberen kogels en anderzijds het gebruik van ander fysiek geweld.

Het EHRM oordeelt dat het procedurele aspect van art. 3 EVRM (verbod op onmenselijke of vernederende behandeling) in beide gevallen is geschonden.

Het gebruik van rubberen kogels kan bij oneigenlijk gebruik een risico vormen voor het leven en de gezondheid van mensen, waardoor art. 3 EVRM van toepassing is. De staat was daarom verplicht een effectief onderzoek te verrichten naar het beëindigen van de demonstratie en de wijze waarop dat is gebeurd. Dat is in eerste instantie ook gedaan. Er is onderzoek verricht door een onafhankelijke organisatie. Echter is niet gebleken dat dit onderzoek voldoende effectief is geweest om aan de vereisten van art. 3 ERVM te voldoen. Het onderzoek liep al meer dan 4,5 jaar, zonder dat er een conclusie is getrokken, en vier belangrijke onderwerpen zijn niet onderzocht, namelijk: (i) de verantwoordelijkheid van degenen die het politieoptreden hebben georganiseerd, (ii) een systematische analyse van de gebeurtenissen, agenten hoefden bijvoorbeeld hun gebruik van geweld niet te verbaliseren en er is geen tijdljn opgesteld, (iii) de strafrechtelijke aansprakelijkheid van individuele politieagenten en (iv) de forensische karakteristieken van de wonden die zijn veroorzaakt door de rubberen kogels.

Ook voor het onderzoek naar het fysieke geweld geldt dat er een voldoende breed onderzoek is gestart door een onafhankelijke organisatie. Maar ook hier geldt dat er na meer dan 4,5 jaar nog onvoldoende informatie is vergaard over wat er is gebeurd en evenmin zijn mogelijke verdachten geïdentificeerd.

Sport

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-133/24 \(CD Tondela e.a\)](#), verwijzing uit **Portugal** over **beroepsvoetbal** in Portugal, **COVID-19**, **werknemers** en **mededinging** - [ECER](#)

Staatssteun

HvJ – ARREST – [C-110/23 P \(Autoridad Portuaria de Bilbao/Commissie\)](#) – 30 mei 2024 – [ECLI:EU:C:2024:441](#) – geen conclusie – arrest (Franse taalversie)

Staatssteun – Havensector – Spaanse vrijstellingsregeling van vennootschapsbelasting ten gunste van havens in de provincie Biskaje – Beschikking waarbij de steun onverenigbaar met de interne markt wordt verklaard – Bestaande steun – Voordeel – Bewijslast

Hof: Het beroep wordt verworpen

HvJ – ARREST – [C-353/21 P \(Ryanair/Commissie\)](#) – 30 mei 2024 – [ECLI:EU:C:2024:437](#) – geen conclusie – arrest (Engelse taalversie)

Staatssteun – Finse markt van luchtvervoer – Steun die in het kader van de COVID-19-pandemie door Finland ten gunste van Finnair is verleend – Overheidsgarantie voor een lening – Besluit om geen bezwaar te maken – Tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun – Maatregel om een ernstige verstoring van de economie van een lidstaat op te heffen – Evenredigheid – Vrijheid van vestiging – vrij verrichten van diensten

Bij arrest van 14 april 2021 heeft het Gerecht van de EU het beroep van Ryanair tot nietigverklaring van een besluit van de Commissie betreffende een Finse steunmaatregel aan Finnair verworpen. Het Hof verwerpt de hogere voorziening van Ryanair.

HvJ – CONCLUSIE – [C-697/22 P \(Koiviston Auto Helsinki/Commissie\)](#) – 16 mei 2024 – [A-G Medina](#) – Finland – [ECLI:EU:C:2024:415](#) – conclusie

Verordening (EU) 2015/1589 Staatssteun – Autobusvervoer – Lening voor de aanschaf van materieel en kapitaaleningen verstrekt door de gemeente Helsinki – Besluit waarbij de steun onverenigbaar met de interne markt wordt verklaard en de terugvordering ervan wordt gelast – Economische continuïteit – Procedurele rechten van de belanghebbenden – Artikel 6, lid 1, van – Bekendmaking van een besluit tot inleiding van een aanvullende of gecorrigeerde procedure – Schending van een wezenlijk vormvoorschrift – Evenredigheidsbeginsel

Met deze hogere voorziening wordt het Hof opnieuw in de gelegenheid gesteld om een uitlegging te geven aan het begrip „relevante feiten en rechtspunten” in het licht van artikel 6, lid 1, van verordening 2015/1589, en om te verduidelijken welke rechtsgevolgen moeten worden verbonden aan het feit dat de werkelijke begunstigde van onrechtmatige steun niet in staat wordt gesteld om tijdens de formele onderzoeksprocedure haar opmerkingen in te dienen, met name wanneer de betrokken commerciële activiteiten worden overgedragen aan de nieuwe eigenaar na het verstrijken van de door de Commissie aan de belanghebbenden toegekende termijn om opmerkingen in te dienen.

A-G geeft het Hof in overweging: Het arrest van het Gerecht T-603/19 wordt vernietigd; besluit (EU) 2020/1814 wordt nietig verklaard.

GERECHT – ARREST – [T-28/22 \(Ryan air\)](#) – 8 mei 2024 – [ECLI:EU:T:2024:301](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 107, lid 3, onder c), VWEU – Staatssteun – Duitse markt voor luchtvervoer – Herstructureringssteun van Duitsland aan een luchtvaartmaatschappij – Wijziging van de voorwaarden van de door Duitsland verstrekte leningen en gedeeltelijke afschrijving van schuldvorderingen – Besluit om geen bezwaar te maken – Beroep tot nietigverklaring – Procesbevoegdheid – Ontvankelijkheid – Bescherming van procedurele rechten – Ernstige moeilijkheden — Punt 67 van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden – Lastendeling

Met haar beroep krachtens artikel 263 VWEU vordert verzoekster, Ryanair DAC, de nietigverklaring van besluit C(2021) 5729 final van de Commissie betreffende steunmaatregel SA.63203 (2021/N) – Duitsland – Herstructureringssteun voor Condor.

Gerecht: Besluit C(2021) 5729 final van de Commissie van 26 juli 2021 betreffende steunmaatregel SA.63203 (2021/N) – Duitsland – Herstructureringssteun voor Condor, wordt nietig verklaard.

- e** The General Court of the European Union annuls the decision of the Commission to approve restructuring aid for charter airline Condor ([persbericht](#))

Strafrecht

EHRM – ARREST – [Domenjoud t. Frankrijk](#) - 16 mei 2024 – [34749/16](#) – [79607/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0516JUD003474916](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

De zaak betreft huisarrestbevelen die waren uitgevaardigd tegen twee Franse staatsburgers op basis van noodwetgeving. Deze maatregelen werden genomen in verband met de 21^e Conferentie inzake Klimaatverandering (“COP21”). De Minister van Binnenlandse Zaken achtte de huisarrestbevelen noodzakelijk om de veiligheid tijdens de COP21-Conferentie te waarborgen. Hij baseerde dit oordeel op eerdere ervaringen met ernstige terroristische dreigingen in Frankrijk, incidenten in andere landen en op informatie van de inlichtingendiensten in “witte nota” memo’s, waarin werd aangegeven dat activisten gewelddadige protesten rond de top voorbereidden en dat de twee klagers waarschijnlijk zouden deelnemen.

De klagers deden een beroep op artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid) van het EVRM en op artikel 2 van Protocol nr. 4 (vrijheid van beweging) bij het Verdrag vanwege de huisarrestbevelen. Ze voerden verder aan dat deze maatregelen niet vielen onder artikel 15 (derogatie in noodsituatie) van het Verdrag.

Het Hof oordeelt met betrekking tot één klager dat de maatregel, hoewel voor hem beperkend, was gebaseerd op relevante en voldoende gronden en op specifieke aspecten van zijn gedrag en strafblad, die bij elkaar genomen wezen op een ernstig risico van betrokkenheid bij zeer gewelddadige verstoringen. De preventieve maatregel (het huisarrest) tegen klager was dus niet onevenredig aan de nagestreefde doelen (bescherming van de nationale veiligheid en de openbare orde). Het Hof oordeelt verder dat er adequate procedurele waarborgen zijn voor de rechterlijke toetsing van de maatregel, met name wat betreft de overweging van de “witte nota’s” van de Minister. Er is dus geen schending van artikel 2 van Protocol nr. 4 van het Verdrag.

Met betrekking tot de andere klager merkt het Hof op dat er niet is gebleken dat deze klager persoonlijk van plan was deel te nemen aan gewelddadige protesten of deze te helpen organiseren. Evenmin is vastgesteld dat hij dergelijke handelingen heeft aangemoedigd of ondersteund. Naar het oordeel van het hof is niet gebleken dat de preventieve maatregel tegen deze klager gebaseerd is op een individuele en gedetailleerde beoordeling van zijn gedrag of handelingen. Het Hof oordeelt verder dat de rechterlijke toetsing van de maatregel tegen deze klager niet omgeven is geweest van adequate procedurele

waarborgen. Ten slotte oordeelt het Hof dat de preventieve maatregel niet is gedekt door de derogatie die Frankrijk aan de Raad van Europa had gemeld krachtens artikel 15 van het Verdrag. Er is jegens deze klager wel sprake van een schending van artikel 2 van Protocol nr. 4 van het Verdrag.

EHRM – BESLISSING – Gernelle en S.A. Société d'Exploitation de l'Hebdomadaire Le Point t. Frankrijk – 16 mei 2024 – [18536/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0409DEC005068120](#) – [persbericht](#) – [beslissing](#)

Artikel 8 EVRM – Klacht journalisten over tappen niet-ontvankelijk – Nationale rechtsmiddelen niet uitput

In het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar de financiering van een Franse verkiezingscampagne is een telefoon getapt van een persvoorlichter van een van de kandidaten. Verschillende gesprekken van de persvoorlichter met journalisten van Le Point zijn hierbij onderschept. Transcripties van die gesprekken zijn later ook in de pers verschenen.

De hoofdredacteur en uitgever van het tijdschrift klagen in Straatsburg dat artikelen 8, 10 en 13 van het EVRM zijn geschonden.

Het EHRM verklaart de klachten niet-ontvankelijk omdat niet alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Het Hof stelt vast dat de klagers geen gebruik hebben gemaakt van een nationale regeling op grond waarvan het mogelijk is een vergoeding te krijgen voor veroorzaakte schade. Het EHRM overweegt hierbij dat een geldelijke genoegdoening in deze zaak een effectieve remedie had kunnen bieden voor een schending van art. 8 EVRM gelet op de juridische status van klagers in de strafrechtelijke procedure. Hierbij speelt tevens een rol dat klagers niet de vernietiging vorderen van de vermeende onrechtmatige opnamen maar de uitsluiting van afschriften daarvan als bewijs in een (nog lopende) strafprocedure waarbij zij geen partij zijn. Een ander oordeel zou kunnen leiden tot een buitensporige inmenging in de rechtszekerheid en het goede verloop van de strafprocedure.

EHRM – BESLISSING – Chelleri e.a. t. Kroatië - 16 mei 2024 – [49358/22](#) – [49562/22](#) – [54489/22](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0416DEC004935822](#) – [persbericht](#) – [beslissing](#)

Artikel 7 EVRM – Hof niet bevoegd zich uit te spreken over geldigheid en rechtsgevolgen van arbitraal vonnis uit 2017 – Klachten niet-ontvankelijk – Geen schending van artikel 7 EVRM –

De zaak gaat over de veroordeling door Kroatische rechtbanken van klagers, allemaal vissers, voor kleine overtredingen begaan in maritieme wateren die zowel door Kroatië als Slovenië worden geclaimd.

Het hof overweegt allereerst dat het niet bevoegd is zich uit te spreken over de geldigheid en de rechtsgevolgen van het arbitrale vonnis uit 2017 waarin de zeegrens tussen Kroatië en Slovenië is vastgesteld. Vervolgens overweegt het hof dat, naast andere indicatoren, de zeegrens naar Kroatisch recht duidelijk was vastgesteld en klagers dan ook niet onwetend kunnen zijn geweest dat hun handelen in de betwiste wateren tot kleine overtredingen op grond van Kroatische wetgeving zouden leiden. De verzoeken zijn dan ook kennelijk ongegrond en niet-ontvankelijk.

HvJ – ARREST – C-15/24 PPU (Stachev) – 14 mei 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:399 – conclusie – arrest

Richtlijn 2013/48/EU – Artikel 47 Handvest – Recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures – Afstand van dat recht door een ongeletterde – Toetsing verdedigingsrechten bij beoordeling voorlopige hechtenis - Prejudiciële spoedprocedure – Judiciële samenwerking in strafzaken

CH is onderdaan van Bulgarije die niet kan lezen of schrijven. Hij is gearresteerd op verdenking van het plegen van twee roofovervallen en in voorlopige hechtenis genomen.

CH heeft een verklaring getekend waarin hij afstand heeft gedaan van zijn recht om zich te laten vertegenwoordigen door een advocaat. Als een ongeletterde afstand doet van dat recht, vereist het Bulgaarse recht als bewijs daarvan de handtekening van een politieagent en een onafhankelijke getuige. Aan geen van deze twee voorwaarden lijkt te zijn voldaan. CH heeft het plegen van de tweede roofoverval bekend. Door de slachtoffers van de roofovervallen is hij herkend als de dader.

De rechter stelt de prejudiciële vraag of artikel 3, lid 6, onder b van richtlijn 2013/48 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures betreffende het Europees aanhoudingsbevel (hierna: richtlijn 2013/48) rechtstreekse werking heeft. Verder vraagt hij zich af of de richtlijn aan een nationale rechter die beslist over dwangmaatregelen tijdens het vooronderzoek, de bevoegdheid verleent om te beoordelen of het bewijs tegen een verdachte is verkregen met schending van zijn recht op toegang tot een advocaat. En of artikel 9, lid 1, van richtlijn 2013/48 in acht wordt genomen wanneer een verdachte die analfabeet is en beweert zich niet bewust te zijn geweest van de inhoud van het door hem getekende document, schriftelijk afstand doet van zijn recht op toegang tot een advocaat. De vraag is voorts of het feit dat de verdachte bij diens arrestatie afstand heeft gedaan van het recht om door een advocaat te worden bijgestaan de politieautoriteiten ontheft van de verplichting om voorafgaand aan het verrichten van verdere onderzoeksmaatregelen de verdachte ervan op de hoogte te stellen van het recht op toegang tot een advocaat.

Hof: Artikel 3, lid 6, sub b, van richtlijn 2013/48 moet aldus worden uitgelegd dat bij gebreke van omzetting van deze bepaling in de nationale rechtsorde, de politieautoriteiten van de betrokken lidstaat zich jegens een verdachte niet op deze bepaling kunnen beroepen om af te wijken van de toepassing van het recht op toegang tot een advocaat, dat in deze richtlijn duidelijk, nauwkeurig en onvoorwaardelijk is neergelegd.

Artikel 9, leden 1 en 2, van richtlijn 2013/48 moet aldus worden uitgelegd dat de verklaring van afstand van het recht op toegang tot een advocaat door een analfabete verdachte niet kan worden geacht te voldoen aan de vereisten van dat artikel 9, lid 1, wanneer die verdachte niet, op een wijze die naar behoren rekening houdt met zijn bijzondere omstandigheden, is ingelicht over de mogelijke gevolgen van een dergelijke afstand en wanneer de afstand niet overeenkomstig het nationale procesrecht is opgetekend op een wijze die het mogelijk maakt de naleving van die vereisten te controleren.

Artikel 9, lid 3, van richtlijn 2013/48 moet aldus worden uitgelegd dat in geval van afstand van het recht op toegang tot een advocaat door een kwetsbare persoon in de zin van artikel 13 van die richtlijn, die persoon op de hoogte moet worden gebracht van de mogelijkheid om die afstand van recht in te trekken vóór elke volgende fase van de strafrechtelijke procedure waarbij, gelet op de intensiteit en het belang van die fase, de afwezigheid van een advocaat de belangen en rechten van die persoon bijzonder kan schaden.

Artikel 12, lid 2, van richtlijn 2013/48, gelezen in samenhang met artikel 47, leden 1 en 2, van het Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staat aan een nationale rechterlijke uitspraak volgens welke een rechter, die de betrokkenheid van een verdachte bij een strafbaar feit onderzoekt om te bepalen of de aan deze verdachte op te leggen dwangmaatregel passend is, bij het nemen van een beslissing over de voortzetting van de detentie van deze verdachte niet kan beoordelen of bewijs is

verkregen in strijd met de vereisten van deze richtlijn en, in voorkomend geval, dit bewijs buiten beschouwing kan laten.

HvJ – CONCLUSIE – [C-126/23 \(Burdene\)](#) – 8 mei 2024 – A-G Richard De La Tour – Italië – [ECLI:EU:C:2024:396](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2004/80/EG – Nationale schadeloosstellingsregelingen voor slachtoffers van opzettelijke geweldsmisdrijven – Overlijden van het slachtoffer – Schadeloosstelling naaste familieleden van het slachtoffer – Begrip slachtoffer – ‚Billijke en passende’ schadeloosstelling

Het betreft een geding tussen de ouders, de zus en de kinderen van een slachtoffer van een levensdelict, enerzijds, en de overheid, anderzijds, over de vergoeding van hun schade wegens insolventie van de dader, een vergoeding die hetzij te laag is, hetzij ontbreekt. Deze familieleden vorderen bij de verwijzende rechter dat een Italiaanse regeling, die in geval van overlijden van het slachtoffer de betaling van schadeloosstelling aan bepaalde familieleden ambtshalve uitsluit op grond van een rangorde die is geïnspireerd op het erfrecht, buiten toepassing wordt gelaten en dat de aan hen te betalen bedragen ter schadeloosstelling worden vastgesteld op „billijke en passende” wijze in de zin van artikel 12, lid 2, van richtlijn 2004/80, rekening houdend met de omvang van de schade die is vastgesteld in het vonnis waarbij de dader is veroordeeld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 12, lid 2, van richtlijn 2004/80/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling voor de schadeloosstelling van slachtoffers van opzettelijke geweldsmisdrijven die aan het recht op schadeloosstelling van de ouders van het overleden slachtoffer de voorwaarde verbindt dat er geen kinderen en overlevende echtgenoot zijn, en aan het recht daarop van broers en zussen van dat slachtoffer dat er geen ouders zijn.

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Toegang tot documenten

GERECHT – ARREST – T-375/22 (Izuzquiza) – 8 mei 2024 – ECLI:EU:T:2024:296 – persbericht – arrest

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Verordening (EU) 2018/1725 – Toegang tot documenten – Uitzondering betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de integriteit van het individu – Documenten betreffende de aan een parlementslid betaalde vergoedingen en onkosten en de salarissen en vergoedingen van zijn parlementaire medewerkers – Weigering van toegang – Noodzaak om persoonsgegevens voor een specifiek doel in het openbaar belang door te zenden

Verzoekers, Izuzquiza e.a. vorderen nietigverklaring van het besluit van het Europees Parlement waarbij hun de toegang is geweigerd tot documenten van het Parlement die informatie bevatten over de door Ioannis Lagos en zijn parlementaire medewerkers ontvangen vergoedingen.

Gerecht: Het besluit van het Europees Parlement van 8 april 2022 (...) wordt nietig verklaard voor zover Luisa Izuzquiza, Arne Semsrott en Stefan Wehrmeyer daarbij de toegang wordt geweigerd, ten eerste, tot de documenten die betrekking hebben op de door het Parlement aan Ioannis Lagos vergoede reiskosten en verblijfsvergoedingen en die hem betreffende persoonsgegevens bevatten en, ten tweede, tot de documenten die betrekking hebben op de door het Parlement aan de parlementaire medewerkers van Lagos vergoede reiskosten en die persoonsgegevens betreffende die medewerkers bevatten. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

- e Transparency: the European Parliament must give access, in the interests of public scrutiny, to information relating to a Member of the European Parliament who has been convicted in a court of law (persbericht)

Verzekeringen

RECHTSPRAAK NL – Voornemen prejudiciële verwijzing – Hoge Raad – 17 mei 2024 – ECLI:NL:HR:2024:726

Richtlijn 2009/103/EG – Verzekeringsrecht – Begrip "bestuurder"

Ongeval door ingrijpen inzittende in besturing (aantrekken handrem). Inzittendenbescherming, verlies hoedanigheid bestuurder?

Voorgenomen prejudiciële vragen aan het HvJ:

1. Dient art. 12 lid 1 gecodificeerde Richtlijn 2009/103 zo te worden uitgelegd dat de verplichte verzekering aansprakelijkheid moet dekken voor de schade van de (aanvankelijke) bestuurder in een geval waarin een inzittende ingrijpt in de besturing van het motorrijtuig en zich door dat ingrijpen een ongeval voordoet?

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, vloeien uit het Unierecht dan bepaalde eisen voort die de nationale rechter in acht moet nemen bij de vaststelling of een bestuurder als bedoeld in art. 12 lid 1 gecodificeerde Richtlijn 2009/103 de hoedanigheid van bestuurder in de omstandigheden van het geval heeft verloren en in aanmerking komt voor de inzittendenbescherming volgens de algemene regel?

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

**EHRM – ARREST – Mária Somogyi t. Hongarije - 16 mei 2024 – 15076/17 –
ECLI:CE:ECHR:2024:0516JUD001507617 – persbericht – arrest**

Artikel 10 EVRM – Vrijheid van meningsuiting – Uitoefening privaatrechtelijke bevoegdheden door overheidslichaam – Schending

Klaagster heeft een post gedeeld waarin werd opgeroepen tot een demonstratie tegen de gemeente. Dit wegens sale and lease back van een monumentaal pand, tegen minder dan de marktwaarde, en met vervolgens een 'krankzinnig' hoge huurprijs. Klaagster is in een civiele procedure veroordeeld wegens smaad tot schadevergoeding van ca. 140 euro. In hoger beroep is dit teruggebracht tot ca. 28 euro met veroordeling in de proceskosten. De zaak zou niet van doen hebben gehad met de uitoefening door de gemeente van publieke bevoegdheden en het verspreiden van onjuiste informatie zou niet beschermd zijn door de vrijheid van meningsuiting.

Het Hof overweegt dat de omstrede verkoop het management van gemeentelijk eigendom betrof met gebruik van publieke middelen. De gemeente was geen commerciële partij op de vastgoedmarkt. De gemeente wordt gefinancierd uit belastinggelden en wordt ook in de uitoefening van haar eigendomsrecht geacht het publieke belang te dienen.

De rechtszaak die de gemeente heeft aangespannen wegens laster had niet een legitiem doel zoals vermeld in lid 2 van artikel 10 van het EVRM. Of deze procedure 'noodzakelijk was in een democratische samenleving', hoeft niet verder te worden onderzocht. Unaniem oordeel van schending van artikel 10 EVRM.

EHRM factsheets en guides

- [Hate speech](#)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#)

Deel II – Algemeen

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[New! Human Rights in the Armed Forces](#)

[NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)

[NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)

[Access to Justice for Women](#)

[Alternative Measures to Detention](#)

[Alternatives to Immigration Detention](#)

[Asylum and Human Rights](#)

[Children's Rights - Key Challenges](#)

[Child-friendly Justice](#)

[Combating Trafficking in Human Beings](#)

[Data Protection and Privacy Rights](#)

[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)

[Family Law and Human Rights](#)

[Freedom of Expression](#)

[Hate Crime and Hate Speech](#)

[Internal Displacement](#)

[International Cooperation in Criminal Matters](#)

[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)

[Introduction to the European Social Charter](#)

[Judicial reasoning and human rights](#)

[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)

[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)

[Property Rights](#)

[Protection and Safety of Journalists](#)

[Refugee and Migrant Children](#)

[Rights of Persons with Disabilities](#)

[Right to Liberty and Security](#)

[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)

[Right to Respect for Private and Family Life](#)

[The Environment and Human Rights](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

[Introduction to the European Convention on Human Rights](#)", a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

[ERA trainingen](#)

[Series of pan-European legal seminars](#)

[Series of language seminars](#)

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>e-learning</u>	<u>Grondrechten</u>	<u>De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel</u>
<u>e-learning</u>	<u>EU Handvest</u>	<u>Toepasselijkheid van EU Grondrechten</u> <u>Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR</u>
<u>e-learning</u>	<u>straf</u>	<u>The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>IE</u>	<u>How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>algemeen</u>	<u>The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA</u>
<u>webcollege</u>	<u>algemeen</u>	<u>Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem</u>
<u>webcollege</u>	<u>asiel & migratie</u>	<u>SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader</u>
<u>webcollege</u>	<u>erfrecht</u>	<u>Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alleen voor de rechtspraak)</u>
<u>webcollege</u>	<u>EVRM</u>	<u>Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM</u>
<u>webcollege</u>	<u>ASIEL & MIGRATIE</u>	<u>Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht</u>
<u>webcollege</u>	<u>STRAFRECHT</u>	<u>Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken</u>
<u>17-18 sept 2024</u>	<u>CONSUMENTEN</u>	<u>The First European Conference of the International Association of Consumer Law (IACL), Cambridge, UK,</u>

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
		" <u>Global challenges for consumer law and policy in contemporary Europe</u> ".

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA \(European Union agency for asylum\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)

[NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)

[NEFIS: newsletter on European free movement issues](#)

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- [European database of asylum law](#) (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL](#) – European database of asylum law)
- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- [HUDOC \(EHRM\)](#)
 - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)
- [Social Security Coordination Regulations database](#)

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
16.5	C-156/23	Ararat	ECLI:NL:RBDHA:2023:3154	ECLI:EU:C:2024:413			Asiel en migratie

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
14.5.24	Inadmissible	Zegerius	46836/18	6 EVRM	Strafrecht; horen van getuige

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', *Human Rights Law Review*, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Advisory opinion
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	Artikel 9 EVRM	P16-2023-001 Persbericht 16.5.23	ADVISORY OPINION 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	Artikelen 6 en 8 EVRM	P16-2022-001 Persbericht 8.11.22	ADVISORY OPINION 13.4.23 persbericht
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	P16-2021-002 Persbericht 2.6.21	ADVISORY OPINION 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	P16-2021-001 Persbericht 12.5.21	ADVISORY OPINION 26.4.2022
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	persbericht 4.12.2020	Persbericht:

					afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 <u>Persbericht</u> 28.1.21	<u>ADVISORY OPINION</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u>
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	<u>ADVISORY OPINION</u> 29.5.2020 <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	<u>ADVISORY OPINION</u> 10.4.2019 <u>Menneson t. Frankrijk</u>